

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

факультет іноземних мов

кафедра германської і слов'янської філології та
зарубіжної літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: АДАПТАЦІЯ АНГЛІЦИЗМІВ НА ФОНЕТИЧНОМУ,
МОРФОЛОГІЧНОМУ ТА ЛЕКСИКОЛОГІЧНОМУ МОВНИХ
РІВНЯХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

здобувача ступеня вищої освіти магістра
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 035 Філологія. Германські мови і
літератури (переклад включно)
(англійська, німецька)

Росавицької Марти Олегівни

науковий керівник:

Вишивана Наталя Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент

Вінниця – 2018

Зміст

Вступ	2
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА ЇХ МІСЦЕ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	
1.1 Поняття запозичення в лексикології	6
1.2 Причини і шляхи проникнення запозичень у сучасну німецьку мову ...	11
1.3 Рівні адаптації англіцизмів у німецькій мові	17
1.4 Етапи запозичень в німецьку мову	18
1.5 Типологія англо-американських запозичень	24
Висновок до розділу 1.....	29
 РОЗДІЛ 2. АДАПТАЦІЯ АНГЛІЦИЗМІВ НА ФОНЕТИЧОМУ, МОРФОЛОГІЧНОМУ ТА ЛЕКСИКОЛОГІЧНОМУ МОВНИХ РІВНЯХ.	
2.1 Вживання англіцизмів у мові ЗМІ	31
2.2 Особливості фонетичної реалізації англіцизмів в німецькій мові	39
2.3 Особливості адаптації англіцизмів на морфологічному рівні	50
2.3.1. Флективний підрівень	51
2.3.2. Словотвірний підрівень.....	60
2.4 Особливості адаптації англіцизмів на лексикологічному рівні	62
2.4.1 Поділ англіцизмів за тематичними групами	64
2.4.2 Актуалізація лексичних значень англіцизмів у контексті	70
Висновок до розділу 2.....	77
Загальні висновки	80
Список використаної літератури	84

Вступ

Наукова дискусія щодо процесу запозичення із англійської мови у інші європейські мови триває вже кілька століть та набула особливої актуальності протягом останніх десятиліть. Такі чинники як лідируюча роль США у сфері політики, економіки та науки, а також глобальні суспільні зміни, а саме, швидкий технологічний прогрес та глобалізація вплинули на процес розвитку мовної ситуації не лише у європейських країнах, а й в усьому світі.

Наша магістерська робота присвячена комплексному опису сучасної мовної ситуації у Німеччині, головною особливістю якою є посилений процес запозичення англо-американської лексики у склад сучасної німецької мови. Протягом сотень років свого розвитку німецька мова постійно поповнювалась словами та словотвірними елементами, запозиченими з інших мов. Все частіше в німецькому мовленні зустрічаються слова, звучання та графічне оформлення яких має відхилення від норм фонетики і орфографії німецької мови. Дане явище позначається терміном „мовна інтерференція“ і викликає значний резонанс не лише серед германістів, а також у суспільстві Німеччини та європейській спільноті.

В рамках наукових досліджень запозичення лексики англійської мови походження в німецькій мові багаторазово досліджувалось як у вітчизняному, так і зарубіжному мовознавстві.

В поле дослідження вітчизняних мовознавців потрапили такі аспекти як *семантична адаптація англіцизмів у сучасній німецькій мові* [11; 90], *адаптація англіцизмів на матеріалі англіцизмів комп'ютерної галузі*[17; 220], *адаптація англіцизмів в лексико-семантичній системі німецької мови* [26; 90].

У зарубіжному мовознавстві окремі аспекти цієї теми були висвітлені у роботах таких германістів: *англомовний вплив в історії німецької мови* (П.Ф. Поленц, 1994, 2009; Д.Е. Ціммер 1998, 2007; В. Шмідт, 2006); *типологія запозичених англіцизмів в німецькій літературній мові* (Х.Х. Мунске, 2000б 2005; П. Браун, 1998; Б. Карстенсен 1986; Д. Ньюблінг, 2010), *проблеми*

інтерференції англіцизмів в німецькій мові (В. Незер, 2002; Ф. Дебус, 2001; С. Цабель, 2009).

Велика кількість наукових робіт, присвячених даній галузі дослідження, не дає повного вирішення проблеми комплексного наукового осмислення сучасної мовної ситуації у Німеччині.

Необхідність спостереження та дослідження проблеми впливу англійської мови на сучасну німецьку підкреслює W. Viereck у висновку своєї дисертації та висловлює таку думку: „ Було б доцільно продовжити спостереження тенденції впливу англійської мови на німецьку пресу та проводити такі дослідження кожні десять років для створення достовірної картини розвитку німецької мови від впливом англійської.“

Окрім того, деякі аспекти досліджуваної проблематики ще не отримали вичерпного тлумачення, а саме, феномен переозвучування запозичених одиниць у відповідності з фонетичними нормами англійської мови, явище гетеролінгвальної синонімії в німецькій літературній мові, явище конкуренції англіцизмів та їхніх німецьких відповідників в межах лексико-семантичних полів німецької мови.

Докладне вивчення процесів, що лежать в основі зміни значення слова, аналіз лексикографічних джерел і особливостей реалізації значень лексем у мові-реципієнті дають змогу простежити зміни лексичного значення англіцизмів у сучасній німецькій мові.

Об'єктом дослідження є англіцизми, вжиті у сучасних німецьких періодичних виданнях.

Предметом дослідження є особливості англіцизмів на фонетичному, морфологічному та лексикологічному мовних рівнях.

Метою нашого дослідження є виявлення закономірностей процесу адаптації англіцизмів на фонетичному, морфологічному та лексико-семантичному рівнях. Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) дати загальну характеристику поняттю „запозичення“

- 2) визначити передумови та причини проникнення англійських запозичень у німецьку мову;
- 3) створити корпус англійських запозичень на матеріалі німецькомовних періодичних видань;
- 4) класифікувати англіцизми за визначеними критеріями;
- 5) визначити особливості адаптації англіцизмів на фонетичному, морфологічному та лексико-семантичному мовних рівнях.
- 6) порівняти частоту вживання англіцизмів та їхніх німецьких відповідників на даному етапі розвитку сучасної німецької мови.

Матеріалом дослідження стали 892 англіцизми, отриманих шляхом проведення вибірки з німецьких друкованих періодичних видань. Для проведення нашого дослідження було використано такі журнали та газети: *die Zeit, der Spiegel, die Welt, Süddeutsche Zeitung*.

Для аналізу процесу адаптації англіцизмів у німецькій мові використано одномовні тлумачні, орфографічні та фонетичні словники.

Функціонування англіцизмів у сучасній німецькій мові демонструються прикладами їхнього вживання в контексті в публіцистичних друкованих виданнях, а також у статтях, розміщених у мережі Інтернет. Проаналізований корпус друкованих видань становить 40 випусків номерів газет і журналів.

Методи дослідження. У ході нашого дослідження використано *описовий метод* з метою інвентаризації лексичних одиниць, їхньої класифікації та виявлення спільних та відмінних ознак таксономічних груп англіцизмів. Особливості фонетичної та морфологічної адаптації англіцизмів та виникнення морфологічної диференціації було встановлено шляхом проведення *структурно-семантичного аналізу*. *Метод контекстуально-семантичного аналізу* було застосовано для виявлення оказіональних значень англіцизмів на прикладах їхнього вживання у контексті. Метод кількісного аналізу допоміг встановити кількісне співвідношення англіцизмів за певними фонетичними, морфологічними та лексико-семантичними ознаками.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні кількісного порівняльного аналізу частоти вживаності німецьких термінів та їхніх запозичених еквівалентів, а також у встановленні певних закономірностей вимови англіцизмів з декількома варіантами озвучення шляхом проведення плівкового запису їхньої артикуляції носіями мови.

Теоретичне значення. Отримані дані про закономірності сучасного словникового складу німецької мови унаочнюють тенденцію інтернаціоналізації та глобалізації європейських мов.

Практичне значення полягає у застосуванні отриманих результатів дослідження в курсі практичної граматики та лексикології німецької мови.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА ЇХ МІСЦЕ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття запозичення

Однією з найскладніших і водночас найцікавіших у сучасному мовознавстві є проблема мовних контактів. Взаємодія різних мовних систем, що безпосередньо пов'язана з історією та культурою народів, найяскравіше ілюструється при вивченні мовних елементів, які стали спільними для двох або кількох мов. Не існує мов, в яких не було б запозичених слів, оскільки не існує народів, які протягом своєї історії не мали б зв'язків з іншими народами. Якщо запозичені слова відповідають суспільній потребі у вираженні того чи іншого поняття, вони входять у лексичний склад мови-реципієнта і стають її надбанням. Прискорення соціального розвитку країн світу зумовлює зростання обсягу міжнародної інформації. У зв'язку з цим простежується значне збільшення кількості запозичень у національних мовах, які є своєрідними віхами в історії мови, що відображають значні історичні, соціальні, громадські, економічні та культурні події у житті різних народів. У процесі розвитку народи завжди обмінювались своїми матеріальними надбаннями, культурними та духовними цінностями, а також інтелектуальним досвідом. На змішаному характері мов наголошував ще Іван Бодуен де Куртене, говорячи, що немає і не може бути жодного чистого, не змішаного мовного цілого [2; 311]. Оскільки взаємодія народів і мов після 1945 року є особливо інтенсивною, роль запозичень в німецькій мові збільшується. Разом з тим процес запозичення є багатоплановим, тобто сприяє не лише зміні кількісного складу мови, а й викликає зміни в структурі лексики, морфології та фонетики. Процес запозичення впливає на структурно-семантичні особливості лексичних одиниць, змінюючи при цьому їхнє стильове забарвлення та внутрішню структуру.

Найочевиднішою проблемою вивчення входження та адаптації запозичень є визначення самого поняття запозичення та синонімічних

термінів на позначення цього явища. Так, найперше треба звернути увагу на той факт, що в терміні запозичення відбувся збіг двох значень. По-перше, мова йде про процес потрапляння певного нового елемента до мови-реципієнта. По-друге, запозиченням називаємо також результат цього процесу [19; 169].

Існує декілька підходів до розуміння терміну «запозичення». Розбіжності у його визначенні впливають насамперед з того факту, що лінгвісти вкладають у це поняття різний зміст і по-різному розуміють сам процес запозичення.

О.С.Ахманова під запозиченням розуміє „звернення до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, подальшої диференціації вже наявних та позначення невідомих раніше” [29;123]. Автори словника лінгвістичних термінів дають таке визначення цього терміну: „Запозичення – звернення до лексичного фонду інших мов для визначення нових понять предметів, при чому часто самі ці поняття і предмети разом з їх назвами засвоюються від інших народів” [29; 134].

О. Ткаченко подає таку дефініцію терміна «запозичення»: «Запозичення – звук, морфема, слово або його окреме значення, фразеологізм або синтаксична конструкція, перенесені з однієї мови в іншу, а також сам процес перенесення» [17;169]. Отже, бачимо строкату картину елементів, які формують це явище. Окремо виділеним терміном подається поняття «іншомовні слова», яке охоплює власне іншомовні лексеми й запозичені. Іншомовними словами, згідно з О. Ткаченко, називають слова, які потрапили до мови-реципієнта з інших мов і залишаються не повністю засвоєними мовою, яка їх запозичила. Такі лексеми усвідомлюються мовцями як чужорідні та зберігають ознаки свого походження. Запозичені ж слова, навідміну від іншомовних, є цілком засвоєними мовою, що їх запозичила. Такі слова вже не сприймаються мовцями як іншомовний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення [19; 171].

Питання дефініції запозичення торкається Н. Білан, але оперує цим терміном з точки зору наявності в нього рис процесуальності та підтримує думку А. Баха про те, що слід розрізняти поняття «запозичення як використання іншомовного матеріалу в мовленні» та «засвоєння як процес впровадження запозиченого слова в систему мови», пояснюючи це тим, що кожне запозичене слово потрапляє спочатку в мовлення, а не в мову [14; 56]. Але термін запозичення не обмежується лише своєю процесуальністю, адже широко використовується на позначення результатів цього процесу, а саме запозичених одиниць.

Специфіка взаємовідношення запозичень та мовної взаємодії полягає в тому, що „запозичення являє собою лише один із видів мовної взаємодії“ [9; 90]. Власне „взаємодія визначається як комплекс явищ, що розвиваються після встановлених мовних контактів“ [12; 91]. У розумінні запозичень як елементів, перенесених з однієї мови в іншу, виділяють в першу чергу лексичні запозичення, рідше зазначається запозичення в області граматики, вважаючи їх другорядними явищами, що виникають внаслідок лексичного запозичення. Так, наприклад, Хауген вважає, що всі запозичення є лексичними, а саме, з допомогою переносу лексем по аналогії із однієї мови в іншу, в той час, як фонетичні, акцентні, морфемні елементи виводяться на основі аналізу перенесених лексем.

Існує також можливість інтегрованого розуміння терміну „запозичення“: „запозичені слова, а також їхні елементи (корені, префікси, суфікси) та окремі вирази у відповідній мові перейняті та засвоєні з іншої мови у результаті міжнародної комунікації“ [13; 90]. В німецькій мові використовують такі терміни для позначення лексичних одиниць іншомовного походження:

Entlehnung – запозичення слова з однієї мови в іншу, що поділяється на такі категорії:

1. **Lehnwort** - запозичений сигніфікат та адаптоване запозичення до мови-реципієнта

2. **Fremdwort** – не адаптоване запозичення до мови-реципієнта
3. **Lehnprägung** – семантичне запозичення з іншомовним сигніфікатом.
4. **Lehnbildung** – створення нового терміна під впливом іноземної мови
5. **Lehnübersetzung** – переклад кожного компоненту, калькування
6. **Lehnübertragung** – часткове запозичення іншомовних компонентів терміну
7. **Lehnbedeutung** – запозичення додаткового значення для вже існуючої лексичної одиниці.

У складі запозичених лексичних одиниць виділяють дві найбільш загальні групи: асимільовані та неасимільовані слова. По відношенню до асимільованих частіше використовується термін „запозичення“, а неасимільовані номінують „іншомовні слова“. Але в основу поділу на асимільовані та неасимільовані покладений окрім генетичного також принцип зрозумілості слова для носіїв відповідної мови, що в свою чергу пов'язано з поширеністю і вживаністю слова. В залежності від адаптації у мові-реципієнті іншомовні слова можуть мати різну назву: „власне запозичення“, „засвоєні“, „незасвоєні слова“, „вкорінені слова“, „екзотизми“. Це допомагає розмежовувати різні підходи у розгляді процесу асиміляції запозичень.

Німецький мовознавець Р. Глан [49; 147] пропонує таку класифікацію запозичень:

1. **Евідентні запозичення (Evidentes Lehnwort)** – видимі запозичення:
 - *Прямі запозичення (direkte Entlehnungen)*, які поділяються на *іншомовні слова (Fremdwörter)* та *запозичені слова (Lehnwörter)*;

- *Непрямі запозичення (indirekte Entlehnung)*, які поділяються на *уявні запозичення (Scheinentlehnungen)* та *змішані композити (Mischkompositum)*;

2. Латентні запозичення (Latentes Lehnwort) – запозичення змісту запозичення, що виражається у різних формах:

- **Lehnbedeutung** (запозичення іншомовного значення)
- **Lehnbildung** (запозичення іншомовного сигніфіката), що поділяється на: *Lehnschöpfung* та *Lehnformung (Lehnübersetzung, Lehnübertragung)*.

При вивченні проблеми запозичення суперечливим також вважається питання запозичення та інтерференції. Ряд авторів наполягають на розмежуванні цих понять. Так, наприклад, Ю. Н. Караулов пише: „ Джерела мовних змін прийнято ділити на три групи – лінгвістичні, частково лінгвістичні та екстралінгвістичні. Запозичення, на відміну від чисто лінгвістичного продукту мовних контактів – інтерференції, займають у цьому ряду проміжне місце, відносячись за засобами впливу на мову до лінгвістичних, а по причинах – до екстралінгвістичних“. У теорії мовної взаємодії Вайнрайх визначає інтерференцію, як „ відхилення від норм будь-якої мови, що виникають внаслідок мовних контактів“. Вайнрайх виділяє три види запозичень: фонетичне, лексичне та граматичне запозичення.

В свою чергу, Хауген номінує всі випадки лексичної інтерференції терміном „запозичення“.

Л. В. Щерба розглядає запозичення як процес переходу лексичної одиниці з мови-донора у мову-реципієнт, при якому запозичене слово може мати інше лексичне значення.

Звідси слідує, що з точки зору теорії взаємодії мов, запозичення ототожнюється з інтерференцією.

Незважаючи на наявність суттєвих відмінностей у термінах на позначення поняття „запозичення“, сучасні дослідники зазвичай вживають ці терміни як абсолютні синоніми, недиференційовано.

Ми схилиємось до думки, що запозичення – це елемент чужої мови, який було перенесено з однієї мови і іншу внаслідок мовних контактів та адаптований, чи неадаптований на фонетичному, лексичному та морфологічному мовних рівнях.

1.2 Причини і шляхи проникнення запозичень в сучасну німецьку мову

Виникненню явища запозичення передують ряд причин, що зумовлюють проникнення іншомовного лексикону у мову-реципієнта. Процеси семантичних змін запозичень відбуваються через мобільність семантичних меж запозичених слів. До причин, що викликають ці зміни, належать психологічні, соціокультурні, історичні та власне мовні причини.

Мовний вплив у вигляді інтерференції, в результаті якої виникають запозичення, можливий лише за участі факторів, що за своєю природою поділяються на інтра- та екстралінгвістичні, тобто мовні та позамовні. Д. С. Лотте пропонує наступне трактування такого поділу [16; 54].

До *екстралінгвістичних причин* відносяться різноманітні види зв'язків мови-реципієнта з культурою-донором, що виникають внаслідок зовнішньоекономічних, суспільно-політичних та інших відносин, а також є тенденцією сучасної глобалізації. Однією з форм реалізації впливу глобалізації є запозичення слова із запозиченням предмету, явища, поняття, якості, або дії. Цей процес характерний практично для більшості англійських запозичень у сучасній німецькій мові.

Тож, у складі *екстралінгвістичних причин* можна виділити наступні:

- Культурний вплив одного народу на інший. Прийнято розпізнавати два етапи впливу американської культури в історії Німеччини: період між Першою та Другою світовими війнами (1918-1939 рр.) і час після 1945 року. Перший етап відомий як „американська лихоманка“, який заснував нову епоху в історії Німеччини і характеризувався явною прихильністю культури

мові. Кінець Другої світової війни став точкою відліку довготривалого періоду в історії Німеччини, відомого як „американізм“. Занепад німецької культури, підірвана національна свідомість і почуття сорому і провини перед народами Європи визначили вибір нового орієнтиру розвитку: американізації. „ Можна було спостерігати глибокі сумніви німців у собі “, підкреслює Фойгт. „ Все нещадно піддавалось критиці – від науки до освіти, доки всі не повірили в те, що в даній ситуації допоможе лише радикальна перебудова по заморському зразку“ [16; 89]. Особливістю другого етапу вважається посилене запозичення англо-американізмів у склад німецької мови.

- Наявність усних і письмових контактів. В еру інформаційних технологій міжнародні контакти вийшли за рамки писемних і усних та набули характер мультимедійних. Велику роль в існуванні мультимедійних контактів відіграє Інтернет; електронна торгівля, послуги електронного переказу коштів без кордонів у глобальному просторі; техніка Virtual-Reality, з допомогою якої стало можливим спілкування у відео режимі із будь-якого куточка планети. Техніка дистанційної освіти, лінії інтернаціонального обміну, міжнародні конференції є міцною базою для підтримання контактів між Німеччиною та США. Фактор постійної наявності таких контактів веде до збільшення кількості запозичень у мові-реципієнті.

- Підвищення інтересу до вивчення тієї чи іншої мови. Одна із беззаперечних причин наявності великої кількості англо-американізмів у сучасній мові – неусвідомлене, часто мотивоване лише прагненням до наслідування, повторення формул мови-донора. Необхідність у вивченні мови світового значення обумовлена тенденціями глобалізації, в якій цілком природньо крокувати в ногу з часом . Захоплення англійською мовою, що диктується його привабливістю, а також перспективністю, набуло колосальних масштабів.

- Авторитетність мови-донора. Англійська мова має статус міжнародної мови, опосередкованості спілкування на будь-якому рівні з використанням

уніфікованого набору термінологічних засобів і загальнодоступних кліше. Англійська – це мова-уніфікатор, який сприяє спрощенню будь-яких бар'єрів: мовних, територіальних та етнокультурних. Ця мова дозволяє спілкуватися людям різних груп і культур, не виходячи за внутрішньо-етнічні межі. Інтернет, наявність англійськомовних відео- та телевізійних каналів, масове тиражування автентичної літератури англійською мовою – все це найкращим чином сприяє інтернаціоналізації англійської мови та її консолідації у світовому просторі.

- Історично зумовлене збільшення певних соціальних верств культурою іншої країни. Історично культура США містила в собі лібералізм та право на самовизначення, що робило її привабливою фактично для більшості німців. Її невимушеність асоціюється, перш за все, із молодістю, особливо завдяки таким реаліям, як скейтборд, фітнес, кьорлінг, пляжний волейбол.

- Умови мовної культури соціальних верств, що ототожнюють себе з іншою культурою. Багаточисленні лексичні запозичення з англійської мови, розширюючи німецький словниковий запас в кінці ХХ ст.- початку ХХІ ст., сприяли тому, що під впливом іншомовних зразків з'явилися нові мовні формули, наприклад: „Okay“, „Business as usual!“.

Відомо, що у соціолектах поняття мовної норми редуковано, таким чином, соціолекти можуть бути як провідниками нововведень, так і їх законодавцями. Для формування нових мовних зразків шляхом запозичення вирішальне значення має соціальне середовище, в якій це новаторство розповсюджується: чим престижніше соціальна група, тим легше мовні інновації розповсюджуються в інших групах носіїв мови. Таким чином, традиційним „законодавцем мод“ на німецькому ринку стали рекламні дилери, що маніпулювали англійськими словами та виразами для привернення уваги покупців.

Однак, фонетичні, граматичні та лексичні зразки, загальноновживані в елітарних соціальних групах, не завжди мають перевагу (з точки зору входження в загальний мовний обіг) перед зразками, звичними для не

елітарного середовища. Наприклад, слова *groggy*, *der Turkey*, *high* увійшли в німецьку мову із кримінального жаргону. Впливом професійного жаргону пояснюються інші варіанти, допустимі у сучасній літературній мові, наприклад: *downloaden*, *der Break*. Частими є запозичення із молодіжного сленгу. Молодіжні субкультури Німеччини оперують англо-американським вокабуляром не з метою престижу, а скоріш для порозуміння і спілкування з ровесниками з інших країн.

Існує також низка додаткових причин, що виділяються окремими германістами, які вивчають англомовні запозичення у сучасній німецькій мові. В. Незер називає наступні:

1. Дефіцит уваги рідній мові. За декілька минулих десятиріч німецькій мові не приділено належної уваги, тенденції мовних змін перестали відслідковуватись, аналіз запозичень взагалі не проводився. Суспільна свідомість була скоріше звернена у напрямку стрибкоподібного розвитку розважальної індустрії, комп'ютерних технологій і нових засобів комунікації. В умовах безкомпромісного глобалізаційного турбо-капіталізму, що ставив перед людьми єдину мету: заробити якнайбільше грошей, у суспільства просто не було часу для усвідомлення мовних змін [39; 198]. Ф. Дебус констатує: „Якщо німці потурають проникненню англіцизмів у власну мову і погоджуються з думкою, що німецька вже давно не є мовою науки, техніки та освіти, та власне мовою спілкування, то чи варто дивуватись, якщо незабаром через недостатню увагу німецькій мові її перестануть вважати провідною?“ [39; 201].

2. Роль ЗМІ у розповсюдженні англо-американських мовних формул. В останні три десятиріччя для німецького телебачення була характерною відсутність будь-якого культурного „фільтру“ відносно кіно- та відеопродукції із Великобританії та США. Також відмічається роль реклами, маніпулюючою термінологією культури-винахідника. Домінуюча в інформаційному просторі культура створює феномен безальтернативності вибору, наслідком дії якого стає формування позитивного гетеростереотипу

сприйняття американського способу життя та англомовної лінгвокультури [39;214]. В даному випадку запозичення стають атрибутом американізованого мислення.

До *інтралінгвістичних причин* запозичень належить прагнення носія мови відобразити приналежність, найчастіше формальну, до тієї, чи іншої культури-донора, зокрема поповнити, поглибити і розширити уявлення про певні реалії побуту, деталізувати поняття за допомогою розмежування смислових і функціональних відтінків.

Можна виокремити наступні тенденції:

- Запозичення модних реалій. Запозичення іншомовного матеріалу в умовах запозичення призводить до необхідності відповідати культурному стереотипу (стандарту) культури-донора. До цієї ж групи слід також віднести запозичення так званих „брендів“, а саме, назв торгових марок і продуктів англомовного походження: *Canon, Pentium, Wash&Go*. Імпорт та розповсюдження продукції культури-донора в умовах глобалізації пов'язаний із запозиченням відповідних назв, що відповідає збереженню авторських та суміжних прав.
- Захоплення словами іншомовного походження. „Ефект чужого“ традиційно використовується для підвищення статусних параметрів мовця. Г. Шраммен та Х. Х. Дітер сходяться на думці, що збільшення американської культури наочно демонструє, що консолідація чужих елементів проходить успішніше, коли іншомовні елементи частіше вживаються у культурі-реципієнті.[71;4].
- Тенденція до експресивності, що призводить до появи іншомовних стилістичних синонімів. Англо-американізми нерідко бувають синонімами уже існуючих слів у німецькій мові, які обтяжені конотаціями, асоціативними значеннями і тим самим дають можливість запозиченням більш точно описати те чи інше явище.

Англо-американізм можуть також вуалювати істинне значення поняття, позбавляючи його негативної експресивності у відповідній мовній ситуації.

Запозичення з метою створення експресивності виникають, коли позначення якогось предмету, чи ознаки у мові-реципієнті нейтральне і потребує більш яскраву, чи адекватну назву, наприклад: *Stringer – Korrespondent*, а також для надання поняттю престижу, чи важливості: *Manager – Angestellter*. У ситуації, коли в німецьку мову запозичується слово із англійської, близьке за значенням до вже існуючого у мові або навіть дублююче його, виявляється, що семантичне значення нерідко розподіляється між існуючим словом та запозиченою інновацією, наприклад: *City – Innenstadt*.

- Зручність використання запозичених слів. Запозичені слова можуть виявитись зручнішими для позначення абстрактних понять із сфери мислення та почуттів. Іноді вони надають словам менш офіційний характер, більш «домашній» відтінок. Наприклад, *Mama – Mutter, thanks – danke*.

В цілому, англо-американізм мають перед німецькими синонімами перевагу в тому, що атестують мовця у соціальному плані в певних сферах більш високо, підкреслюють рівень інформованості і перевагу певних соціальних груп, які використовують дану лексику, сприяють підвищенню його статусу і суспільного визнання.

Можна виділити такі шляхи появи запозичень у мові-реципієнті:

- Прямий шлях – безпосередній контакт з мовцем;
- Непрямий шлях, що передбачає знайомство з письмовими текстами, написані іноземною мовою.

І. Г. Ольшанський об'єднує ці два шляхи у прямий, оскільки обидва шляхи включають в собі безпосередній контакт з іншою мовою. При цьому дослідник підкреслює різницю між письмовими та усними запозиченнями:

при письмовому запозиченні точніше зберігається графічна та фонетична форми слова. Непрямим запозиченням лінгвіст називає запозичення, що прийшло в мову-реципієнт через мову посередника (наприклад, *Meeting, Festival*, що потрапили в німецьку мову з англійської через російську) [51; 126].

Ф. Зайлер зазначає ще одну рису процесу запозичення: даний процес може йти знизу вверху, чи зверху вниз.

У першому випадку мова йде про те, що слово запозичується простим народом, який надає йому нове, більш близьке фонетичній системі мови-реципієнта звучання, а згодом запозичення в такому «оновленому» вигляді починають використовувати середній та вищий прошарки суспільства.

В другому випадку запозичення спочатку використовується елітною суспільства, а згодом переходить до середнього та нижчого прошарку суспільства. До того ж на останньому етапі запозичення може зазнавати значних змін (наприклад, *noble – nobel*).

1.3 Рівні адаптації англіцизмів у сучасній німецькій мові

Одну із перших спроб розглянути етапи проникнення запозичень в німецьку мову зробили Л.Р. Зіндер та Т.В. Строева. Вони виділяють фонетичний, граматичний і фразеологічний етапи адаптації запозиченого слова. Із незначними змінами і доповненнями запропонована класифікація залишається актуальною. Так, наприклад, П. Айзенберг [41; 45] та Х.Х. Мунске аналізують декілька етапів проникнення запозичень в мову-реципієнт: фонетичний, морфологічний, графічний та словотвірний.

Для німецької мови характерна стійка фонетична система. Запозичення зазвичай впроваджують іншомовні фонemi, які є чужими для мови-реципієнта. Тому поступово відбувається фонетична адаптація запозиченого слова до норм німецької мови: найчастіше фонemi асимілюються у відповідності до фонетичних правил німецької мови. Причини даного

процесу є різноманітними. Д. Нюблінг вказує на те, що запозичені фонемі є менш стабільними, ніж власне німецькі [61; 136].

Також Д. Нюблінг розглядає морфологічну асиміляцію запозичень, до того ж розмежовує інтеграцію запозичення в систему словозміни та систему словотвору. Спочатку запозичене слово проникає в морфологічну систему німецької мови, отримує категорію роду, згодом інтегрується у відмінкову систему, систему утворення множини, відмінювання або в систему утворення часових форм.

Згодом відбувається закріплення слова в системі німецького словотвору: запозичення сполучається з іншими основами і афіксами для утворення нових слів, в тому числі гібридних. Про цей етап докладно пише Е.В. Розен: він виділяє запозичені елементи в неологізмах другого порядку – лексемах, в яких сполучаються слова та елементи, що раніше не сполучувались в мові-реципієнті [22; 75].

У сучасному світі запозичення приходять в основному з письмової мови, тому не менш важливим етапом адаптації запозичення в систему німецької мови є графічна інтеграція. Х.Х. Мунске [60; 24] розрізняє графічну і графематичну адаптацію запозичень. У першому випадку запозичення зберігає свій фонетичний склад, але цей склад записується за допомогою німецької графіки. У другому випадку графічна форма відображає зміни у фонетичному складі, що виникають у процесі адаптації.

1.4 Етапи запозичень в німецькій мові

В історії будь-якої мови виділяють фази, чи „хвилі“ запозичень. Фаза запозичення – це певний етап розвитку мови, у якому надавалась перевага, чи було вигідним запозичувати слова і вирази із певної мови з точки зору самоствердження, становлення або збагачення культури-реципієнта [13; 90]. Діахронічна фаза представляє собою процес, що триває певний відрізок часу і охоплює певні етапи в історії нації. Припускається, що в період довготривалого запозичення одиниць із будь-якої мови-донора

ксеноелементи встигають повністю адаптуватись до системи мови реципієнта.

Поняття „хвиль“ помилково пов'язують із теорією хвиль німецького компаративіста Йоганнеса Шмідта (1843-1901pp.), що заснована на лінгвістичній палеонтології. Згідно вчення Й. Шмідта діалектні розбіжності, що виникли в межах індоєвропейської прамови, розходились з епіцентрів інновацій подібно „хвилям“ на воді.

Ю. Кобенко розуміє під терміном „хвилі“ запозичень процес інтенсивного запозичення лексичного матеріалу із відповідної мови-донора у мову-реципієнт, що впливає в певній мірі на словниковий склад останньої [10; 1246].

Поява запозичень у мові-донорі диктується певними перетвореннями соціально-суспільного, політичного, промислово-економічного порядку. Будь-яка інновація, чи стратегія розвитку з боку культури-донора може стати причиною появи запозичень в культурі-реципієнті. Таким чином, „хвилі“ запозичень говорять перш за все про історичні періоди, пов'язані з порушенням внутрішньо культурного балансу культури-реципієнта, про її тактику наслідування більш успішної культури-донора.

Кожна фаза запозичень так чи інакше пов'язана з одним чи декількома переломами в політичній, культурній, соціальній, економічній сферах. На прикладі фаз англомовних запозичень в німецькій мові можна простежити, що поштовхом для впровадження англіцизмів слугували вагомі політичні, економічні, культурні, або соціальні перетворення в Німеччині під впливом англійської, чи американської культури.

Згідно картографічним зведень видавництва DUDEN історія англомовних запозичень в німецькій мові розпадається на два довгострокових етапи:

1. Індустріальна революція кінця XIX – початку XX ст.;
2. Післявоєнний період

За зведеннями словника Брокгауза, „хвиля“ англомовних запозичень почалась в XIX ст. і посилилась протягом XX ст. внаслідок впливу англійської мови як головної мови в області науки і техніки, а також її інтернаціональної значущості.

Л. Тілеманн, посилаючись на П. Брауна, вважає, що в XIX ст. англійська мова змінила гегемонію французької у світі, а з 1945 р. збільшив свій вплив на мовну картину світу [72; 79]. Однак, згодом стверджує наступне: вже в 1900 р. стало зрозуміло, що англійська стане мовою майбутнього.

П. Бразельман робить посилання на плановість сучасної англійської мови, називаючи її мовою міжетнічного спілкування в Європі, де більшість мовних культур не виходять за рамки внутрішньо етнічної комунікації, що створює унаочнені перешкоди на шляху спрощення європейських кордонів [52; 20].

Можна зробити висновок, що існують об'єктивні розбіжності між характером англомовних запозичень в німецькій мові кінця XIX ст. і поч. XXI ст.. Окрім того, кожна „хвиля“ характеризується певним підйомом або переломом в одній із суспільних сфер культури-реципієнта. Без сумніву, інтенсивність впливу англіцизмів на німецьку мову до другої половини XX ст. також була нерівномірною, однак після 1945 р. запозичення набули нової якісної ознаки, а саме, міжнародної значущості. Саме цей факт дозволяє вважати англоамериканізм післявоєнного періоду новою (якісно і кількісно) фазою процесу запозичення в історії німецької мови.

Тож, виділяють дві „хвилі“ англомовних запозичень в німецькій мові: 1) періоду індустріальної революції кінця XIX – початку XX ст. і 2) період часу з кінця Другої світової війни до наших днів. Ці „хвилі“ запозичень суттєво вплинули на розвиток національної німецької мови і окреслили стратегії її історичної зміни (Sprachwandel).

До XIX ст. запозичення з англійської мови мали для німецької мови, скоріше, другорядне значення. Це були окремі слова із галузі мореплавства, наприклад *Lotse*, *Schoner*. Першими містами-провідниками англомовної

лексики були Гамбург і Геттінген, центри німецької торгівлі. З допомогою Ганзи в німецькій мові з'явилися такі англіцизми: *Akte, Plantation, elektrisch, Rum*.

Із скасуванням ганзівської контори Штальгоф в Лондоні в 1598 р. запозичення англіцизмів значно зменшилось. Новим поштовхом для оновлення процесу запозичення англомовної лексики стала політика О. Кромвеля (1644-1658 рр.), в результаті якої в Англії встановилась вільна політична структура. Колонізаторська політика Британії біла приводом для запозичення в німецьку мову ряду слів із воєнно-морської справи, так як для німецького торгового судноплавства і військового флоту британська морська навігація була прикладом: *Log, Pier, Brecher*.

В цілому історія англіцизмів, запозичених до ХІХ ст., нараховує лише кілька десятків лексичних одиниць, що значно поступається по кількості запозичень з інших європейських мов, таких як французька, латинська, іспанська. Однак, в окремих професійних лексиконах збереглися англіцизми, що прийшли в німецьку мову задовго до першої „англійської хвилі“. Так, наприклад, в кінному спорті відомі слова англійського походження поч. ХVІІІст.: *Derby, Tattersall, Rekord*. Мовою пікантної кухні, так само, як і моди в Європі, здавна вважалась французька, однак, в ХVІІІ ст. дані сфери лексики поповнились англіцизмами *Beefsteak, Roastbeef, Trenchcoat, Frack*. Очевидно, що англійська мова вже тоді претендувала на монополію в європейському суспільстві в сфері розваг. Про це свідчать такі англіцизми як *Pudding, Golf, boxen*. Варто зазначити, що запозичення англомовних лексичних одиниць проходило більшою мірою через професійні і спеціальні лексикони, що також характерно для багатьох запозичень „першої хвилі“. Ця тенденція збережеться в німецькій мові до останніх десятиліть ХХ ст., а саме, до створення в Німеччині інформаційного суспільства.

Основними віхами для впровадження англіцизмів в німецьку мову в період першої англомовної „хвилі“ були промислово-економічні перетворення в світі в ХІХ ст.- на поч. ХХст..

Винахід парового двигуна зробив революцію у світі техніки. Калька *Dampfmaschine* (від англійського *steam engine*), що ввійшла в побут в 1819 р. завдяки німецькому публіцисту і вченому Йозефу фон Герресу, стала прикладом для позначення цілого ряду інновацій: *Dampfer (streamer)*, *Lokomotive (locomotive engine)*, *Lore (lorry)*.

Боротьба англійських робочих за кращі умови праці знайшли своє відображення на лексиці, запозиченій в німецьку мову в другій пол. XIX ст.: *Boykott, Streik*.

Винахід автомобіля американцем Генрі Фордом в 1908 р. стало причиною появи в німецькій мові таких слів, як *parken, Parkplatz, Tankstelle, tanken*.

Вплив англійської мови стає відчутним і в літературі. Йозеф Рот у своєму романі „Іов“, що вийшов у світ в 20-ті роки XX ст. називає англійську мову мовою свободи і демократії.

З 1924 р. в склад німецької мови увійшли англіцизми *Radio, Hotel, Lift*.

Великобританія і США в кінці XIX ст.- поч. XX ст. як законодавці мод в багатьох сферах сучасного життя значно вплинули на розвиток німецької мови. Слова *Waggon, Lokomotive, Detektiv* отримують французькі наголоси на останній склад. Це говорить про те, що відмінною рисою англомовних запозичень до і після першої „хвилі“ була їх графо-морфологічна адаптація до системи німецької мови.

Можна помітити, що потік англіцизмів охоплює все більш широкі шари лексики і активно засвоюється у складі мови-реципієнта на межі XIX-XX ст..

Однак, оскільки тогочасна англійська була мовою, що вживалась в спеціальних сферах, і англомовні запозичення відбувались в умовах функціональної і ціннісної поляризації, характерної для мовної ситуації Німеччини, про що свідчать приклади першої „хвилі“, більшість англійських англіцизмів належить до спеціальних сфер лексики німецької мови, наприклад, спортивної. Так, на початку XX ст. в німецьку мову запозичуються британізми: *Sprint, sprinten, Spurt*.

Під час Першої світової війни запозичуються неологізми із воєнно-морської справи: *U-Boot*, *Dre-advought*, що були створені за необхідністю озброєння лідируючих держав.

В 20-ті роки ХХ ст., що отримали англійське найменування *Roaring Twenties*, неочікуваним шляхом збагачується музичний лексикон німецької мови за рахунок американізмів *Jazz*, *Foxtrott*, *Swing*.

До початку Другої світової війни запозичення англомовної лексики в німецьку мову призупинилось. Це явище пов'язано з націонал-соціалістичною політикою Німеччини 30 – 40-х рр. ХХ століття, що також розповсюдилась на мовну політику.

Одним із найперших запозичень другої американської „хвилі“ була калька американського *atomic bomb* – *Atombombe*. Політичні події після закінчення Другої світової війни значно відобразились на словниковому запасі національної німецької мови. В рамках політичної та економічної залежності від США, елітарні прошарки населення ФРН орієнтувались на американське індустріальне і споживче суспільство. Пристосування культурного зразка можливо було лише в ФРН, оскільки багато хто з інтелектуалів того часу, що жили в Німеччині, прагнули запровадити нову думку, спосіб мислення та культуру на території „нової“ Німеччини. Якщо германіст і соціолог Е. Юнгер називає післявоєнні міста під владою американізмів „філіалами Чикаго“ і сподівається, що після повного руйнування Німеччини, її архітектури, історії і культури, повинна залишитись мова, то Х. Г. Шмітц вбачає небезпеку американізмів саме в тотальному „винищенні“ німецької мови як основного скарбу нації.

Слово *Sanierung* визначає свідомість суспільну свідомість у післявоєнній Німеччині. Х. Г. Шмітц також відмічає руйнівний вплив ЗМІ на мовну свідомість німців.

Лідерство США в галузях науки і техніки сприяло проникненню значної кількості англомовних одиниць в професійні лексикони німецької мови. У зв'язку з тим, що найбільш важлива науково-технічна література видавалась

англійською мовою, спеціалісти запозичували позначення нових термінів без змін з метою збереження точності поняття і уникнення двозначності в спілкуванні зі своїми іноземними колегами. Як було зазначено вище, запозичення другою англомовною „хвилі“ мають характер інтернаціональних, а саме, більшість мовних інновацій були також відомими в інших країнах європейського континенту.

ЗМІ були першоджерелами проникнення іншомовної лексики; і незабаром їх кількість зростає в десятки разів. Завдяки їх широкому розповсюдженню, слова *Computer, Management, Job, Laser* стали доступними та відомими кожному. Професійна лексика ЗМІ також поповнилась рядом англіцизмів : *CD, Spot, Special, Trailer*. Дані запозичення претендують на статус легко запам'ятовуваних номінацій, що замінюють довгі описові звороти рідної мови, що є досить вигідним для мови ЗМІ.

Через мову реклами стали популярними запозичення у сфері моди, імпортовані разом з позначуваними реаліями із американської культури: *Blazer, Sweater, Spray*.

Тож, до XIX ст. англійська мова мала досить незначний вплив на німецьку мову. Згодом англійська стала із мови-реципієнта мовою-донором. Якщо англіцизми першої „хвилі“ адаптувались до системи мови-реципієнта, то помітною рисою другої „хвилі“ англомовних запозичень можна вважати їх проникнення у склад німецької мови в неадаптованому вигляді (із збереженням графіки і граматичних особливостей мови-донора).

1.5 Типологія англо-американських запозичень

Існують різні способи систематизації англомовних одиниць у складі німецької мови. Більшість з існуючих підходів спираються на традиційну класифікацію критеріїв: по лексико-семантичних ознаках, способу асиміляції і запозичення слова[2; 5]. Однак, існуюча база критеріїв не дає вичерпної картини запозиченого пласту англомовної лексики, що ставить перед науковцями завдання розширення даної сфери з допомогою впровадження

нових категорійних критеріїв. Складність типологізації лексики англо-американського походження у німецькій мові полягає в невмотивованості морфологічної і семантичної структури запозичених одиниць.[30; 434]

За базовими, лексико-семантичними ознаками всі англо-американізми поділяються на:

- *Лексичні*
- *Семантичні*

Лексичні запозичення англомовного походження в свою чергу поділяються за морфологічною ознакою на

1. *Лексемні*
2. *Морфемні*

1. *Лексемні англомовні запозичення* – це англо-американізми, запозичені у склад німецької мови з цільним нормативом і з мінімальною дивергенцією змістового плану.

Згідно ступеня і способу асиміляції останні поділяються на асимільовані і неасимільовані.

Асимільовані (наприклад, з допомогою афіксації) англо-американізми не відрізняються значенням та структурою у мові-донорі, наприклад: „dreggen“, „streiken“.

Неасимільовані англо-американізми відрізняються від автохтонних одиниць по звучанню та структурі: „die Homepage“, „online“. У складі останніх можна виділити варваризми, екзотизми і дублетні запозичення.

Варваризмами називають слова і вирази англомовного походження, які виявляють стійкі *структурні* (морфологічні) і *формальні* (фонетичні) відмінності від автохтонних одиниць і сприймаються носіями німецької мови як іншокультурні цитати, наприклад: „business as usual!“.

Екзотизми – запозичені слова, характеризуючи національні особливості життя різних народів і вживаються для опису не німецької дійсності. Екзотизми використовуються для створення місцевого колориту при описі особливостей життя і побуту англосаксів. Спочатку вони, як правило, мало

відомі носіям мови і володіють дуже сильною вмотивованістю по відношенню до предмету, чи ситуації спілкування: „*Dollar*“, „*die englische Queen*“.

Дублетні запозичення – запозичення, які мають аналог у мові реципієнті. Обидва терміни об'єднуються особливою термінологічною співвіднесеністю з одним і тим самим поняттям і об'єктом дійсності [28;52]. Напр., *der Sound* – *der Laut, Klang*. Особливим підвидом дублетних запозичень є англони́ми (*Detective* – *der Detektiv*), що є головним чином продуктом натуралістичного перекладу літературних текстів, преси, кіно- та відеопродукції.

2. **Морфемні англійські запозичення** поділяються на **інтернаціоналізми** та **частково морфемні запозичення**. **Інтернаціоналізми** та їхній різновид міжнародні терміни являють собою лексичні одиниці, що зустрічаються в ідентичній або схожій формі в декількох мовах. На відміну від інтернаціоналізмів, міжнародні терміни обмежені рамками певної комунікації, наприклад, мовою науки або політики.

До **частково морфемних запозичень** можна віднести афіксоїди, чи елементи складних слів, що використовуються з первинними елементами, чи словами німецької мови для їх спеціалізації за допомогою словоскладання, наприклад: „*hot-rot*“, „*Off-Stimme*“. Англо-американізми даної підгрупи морфемних запозичень також приєднують до гібридних утворень в силу свого підкреслено термінологічного характеру.

Семантичні англомовні запозичення представлені перекладацькими кальками, які можна класифікувати на **формальні і змістові** [30; 436].

Шляхом формального семантичного запозичення відбувається утворення нового слова чи словосполучення у німецькій мові за зразком англомовної одиниці-прототипу. Напр., *нім.der Heimcomputer* – *англ. Home computer*.

Формальні кальки поділяються на **покомпонентні** і **фрагментні** [30; 437].

Покомпонентний спосіб калькування вважається найбільш розповсюдженим і реалізується за допомогою покомпонентного перекладу конкретних англомовних морфем, наприклад: „*lokales Netzwerk*“ по аналогії „*local network*“.

Фрагментні кальки являють собою схожі утворення без прямої лексичної подібності, наприклад, „*die Festplatte*“ по аналогії з „*fixed disk*“, де в мові-донорі перший компонент – дієприкметник, а в німецькій мові – елемент складного слова.

Змістові калькування орієнтуються на запозичення семантичного компонента еквівалентного позначення в мові-донорі. Змістові кальки розпадаються на:

- **Переносні**
- **Словотворчі**
- **Фразеологічні**

Переносними кальками називається надання слову в мові-реципієнті відсутнього в нього раніше переносного значення за зразком одиниці-прототипу в мові-донорі, наприклад, „*die Maus*“ по аналогії з „*mouse*“.

При **словотворчому калькуванні** відтворюється морфологічна структура слова, наприклад, „*Rinderwahnsinn*“ по аналогії з „*mad cow disease*“. Словотворчі кальки бувають неточними: при перекладі компоненти можуть мінятися місцями. Так, наприклад, в німецькій кальці „*Herunterzählen*“ в порівнянні з її англійським прототипом „*count-down*“ порядок компонентів зворотній.

Фразеологічні кальки являють собою послівний переклад ідіоматичного словосполучення, наприклад: „*jemandem die Schau stehlen*“ по аналогії з „*to steal the show from somebody*“. В дану групу відносяться також інтернаціональні кальки, співіснуючі в різних мовах, що збігаються в образності і ідіоматичності, наприклад: „*seinen Kopf verlieren*“ і „*to lose one`s head*“.

За способом деривації англомовна лексика у складі німецької мови поділяється на дві великі групи: *апріорні* та *апостеріорні* утворення.

До *апріорних* утворень англо-американського походження відноситься увесь запозичений лексемо-морфемний матеріал, що має в мові-донорі синхронно, чи діяхронно прототипові відповідності.

Апостеріорними вважаються утворення із лексемо-морфемного іншомовного матеріалу з порушеним принципом зворотності, а саме, неможливістю встановити ні синхронно, ані діяхронно такі відповідності. Апостеріорні утворення в німецькій мові на основі запозиченого мовного матеріалу англо-американського походження представлені у шести групах явищ:

1). **Гібридні термінологічні утворення** є складними складовими одиницями, що створені з гетерогенних основ (коренів) іншомовного і німецького походження. Структурно-семантично вони поділяються на **копулятивні та детермінативні композити**.

Копулятивні термінологічні гібриди являють собою достатньо рідку комбінацію рівноправних компонентів англійського і німецького походження, наприклад „*Tuner-Recorder-Empfänger*“.

Серед компонентів більш частотних **детермінативних гібридів** розрізняють головні та другорядні, наприклад: „*Color-Scheibe*“, „*Break-Even-Analyse*“. За композицією елементів гібридних утворень найбільш часто зустрічаються композити наступних типів: E+D (englisch+deutsch „*Hot-Labor*“), E+E+D (englisch+englisch+deutsch „*Time-Sharing- Betrieb*“), D + E (deutsch+englisch „*Werbespot*“), D+D+E (deutsch+deutsch+englisch „*Freizeitjob*“). Дуже рідкими є гібридні сполучення типу D+E+D, E+D+E, що свідчить про латерально-диференційний характер словотвору. Одиниці даної підгрупи апостеріорних утворень частково співвідносяться з типами, що виділені з допомогою композиційного критерію.

2) Характерною тенденцією для мовної ситуації у сучасній Німеччині є феномен **псевдозапозичення**, під яким розуміється використання

слів і словосполучень, утворених з матеріалу англійської мови, але дане значення відсутнє у мові-донорі, чи мало відоме для більшості носіїв мови. Так, на основі запозиченого англійського матеріалу у німецькій мові виникли такі терміни як *“Dressman”*, *“Talkmaster”*, *“Handy”*.

3) В якості **запозичених форм відмінювання дієслів англомовного походження** можна привести приклад перфектного дієприкметника, який утворюється від дієслів, що раніше були запозиченими з англійської мови, з допомогою додавання суфіксу *„-ed“*, наприклад, *geprinted, gescanned, gedownloaded*.

4) Під **псевдоапострофуванням** розуміється використання апострофа у відповідності з традицією в мові-донорі, не для поділу одиниць при словотворі, а для поділу флексії та основи, в родовому відмінку німецької мови: *„Goethe`s Werke“*, *„Oma`s Geheimnis“*, в множині у акронімів і одиниць без мотивуючої основи (запозичень): *„DVD`s“* (акронім), *„Auto`s“* (запозичення).

5) Явище **переозвучення** представлено одиницями, що є фонетичними варіантами одного і того ж слова, яке еволюціонувало в системах різних мов та отримало різні фонетичні забарвлення у складі сучасної німецької мови.

6) Неосемантами є раніше запозичені одиниці, по різних причинах зазнали ресемантизації і були переосмисленими мовним колективом на даному етапі розвитку німецької мови. Неосемантизація тісно пов'язана з явищем деетимологізації одиниць, а саме, порушенням зв'язку одиниці та її етимона. Давно існуючі в німецькій мові слова іншомовного походження змінюють своє значення під впливом англійської мови, наприклад: *„Philosophie“* в значенні *„Methode, Strategie“*, замість *„eine akademische Disziplin“*.

Висновок до розділу 1

Однією з характерних рис розвитку сучасної цивілізації є, з однієї сторони, тенденція до зближення соціумів (економічна та соціальна глобалізація), а з іншої, усвідомлення і культивування особистої (національної, етнічної, регіональної) ідентичності, своєрідність якої найбільше проявляється на фоні взаємодії з іншими культурами. Особливої актуальності набуває проблема міжкультурної комунікації, в рамках якої розглядаються контакти носіїв різноманітних культур і мов, де мова виступає в ролі найголовнішої ознаки ідентичності.

У лексичному складі мови постійно накопичується інформація про історію та культуру народу, який взаємодіє з іншим народом. Ця інформація входить до складу семантики слова, його смислових нашарувань. Таким чином, лексичні запозичення є важливим індикатором культурно-цивілізаційного впливу.

Словниковий склад мови знаходиться у стані постійної зміни. Збагачення лексико-семантичної системи мови шляхом запозичення є одним із законів історичного розвитку мови. Запозичення – процес, в результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент.

Виникненню явища запозичення передують ряд причин, що зумовлюють проникнення іншомовного лексикону у мову-реципієнт. Процеси семантичних змін запозичень відбуваються через мобільність семантичних меж запозичених слів. До причин, що викликають ці зміни, належать психологічні, соціокультурні, історичні та лінгвальні причини.

Мовний вплив у вигляді інтерференції, в результаті якої виникають запозичення, можливий лише за участі факторів, що за своєю природою поділяються на інтра- та екстралінгвістичні, тобто мовні та позамовні.

Запозичена із англійської мови лексика з'явилась в кінці XIX століття і набула поширення в німецькій мові у повоєнні часи. Якщо англіцизми, що проникли в німецьку мову на початку XX століття, адаптувались до системи мови-реципієнта, то помітною рисою другої „хвилі“ англомовних запозичень

можна вважати їх проникнення у склад німецької мови в неадаптованому вигляді (із збереженням графіки і граматичних особливостей мови-донора).

Давно відомим є той факт, що іншомовні слова часто мають перед рідними синонімами перевагу в тому, що дають оцінку мовцю у соціальному плані. За допомогою вживання таких слів мовець підкреслює рівень проінформованості про нове, сучасне та пріоритетне. На сьогоднішньому етапі явище вживання англіцизмів є загальноприйнятим для німецької мови.

РОЗДІЛ 2. АДАПТАЦІЯ АНГЛІЦИЗМІВ НА ФОНЕТИЧОМУ, МОРФОЛОГІЧНОМУ ТА ЛЕКСИКОЛОГІЧНОМУ МОВНИХ РІВНЯХ.

2.1 Причини проникнення англіцизмів у мову ЗМІ

Глобальні зміни, що виникають у сучасному інформаційному суспільстві, впливають не лише на умови життя, а й на спосіб мислення, систему сприйняття сучасної людини та її мовлення.

Нові поняття та граматичні норми, що допомагають осмислити сучасну картину суспільства, запроваджуються в мову завдяки ЗМІ у якості провідника нових соціальних і культурних явищ. При цьому нові поняття піддаються інтерпретації та проходять крізь призму суб`єктивного авторського світогляду.

Інтенсивне використання англіцизмів породжує якісно нову лінгвістичну ситуацію, за якої використання одного англійського запозичення може замінити цілу синтаксичну конструкцію. У мові ЗМІ, перш за все в рекламних текстах та новинах, стислість і підвищена інформативність має велике значення, внаслідок чого англіцизми зайняли важливе місце у мові сучасних ЗМІ. Іншомовні запозичення, потрапляючи у мову-реципієнт, поступово пристосовуються до звукової системи даної мови, частково чи повністю підпорядковуються правилам німецького словотвору і словозміни, в результаті чого втрачають певні риси іншомовного зразка.

Проблема мовного запозичення давно вийшла за рамки теорії і активно обговорюється не лише лінгвістами. Мова розглядається не лише як основна специфічна ознака етносу та інструмент його збереження, але як і механізм формування картини світу. Цінності виступають базовою категорією при створенні картини світу, конфігурація цінностей визначає культурний тип тієї чи іншої спільноти і специфіку національних картин світу і знаходить своє вираження в мові.

При такому підході носій мови розглядається не в якості «виконавця» певної абстрактно-абсолютної «семантики мови», а як активний суб'єкт пізнання, наділений індивідуальними і соціальним досвідом, системою інформації про світ, на основі якої відбувається процес комунікації.

Проникненню англіцизмів в мову ЗМІ сприяє фактор соціально-культурного порядку – ідеалізація американського способу життя, підвищений інтерес до американської культури, освіти, медицини та бізнес-сфери.

Преса дотримується мовних норм, вживає сучасний та загальноживаний лексикон, тому слугує достовірним джерелом для дослідження сучасного стану мови, спостережень за актуальними тенденціями розповсюдження англіцизмів, що підкреслює актуальність даної роботи. Згідно з статистичними даними, 77% населення Німеччини регулярно читають газети, 85% з яких люди віком 40-69 років.

Підтвердженням популярності преси як джерела інформації серед німецького населення є результати статистики, складеної на основі опитування у відрізок часу з 2004 по 2008 роки. Джерелом статистики є Allensbacher Markt- und Werbeträger Analyse (AWA 2008).

У процесі спостереження були виділені такі причини активного використання англіцизмів у мові преси:

1. Соціальний аспект вживання англіцизмів. Мова преси відображає життя соціуму і зміни, що відбуваються в ньому. Нові явища життя суспільства потребують нових назв, які найчастіше утворюються в

англійській мові і доступні англійською для носіїв (наприклад, die Kooperation)

2. Лінгвокультурний аспект вживання англіцизмів. Тексти ЗМІ повинні бути зрозумілими читачу. Англіцизми доступні для розуміння більшості людей, внаслідок чого є широко розповсюдженими в текстах мас-медіа.

3. Прагматичний аспект вживання англіцизмів. Текстам преси слід відповідним чином впливати на читача. Цьому сприяє використання англійських запозичень, які вважаються більш «престижними» і звучать переконливо. Прагматичний аспект англіцизмів, які використовуються в пресі, полягає в інтелектуальному, вольовому та емоційному впливі на читача. Наприклад, прикметник *perfekt* має яскраве емоційне забарвлення і активно діє на читача як в емоційному, так і вольовому плані. Слова, які використовуються в статтях наукової тематики мають інтелектуальний вплив на читача. Завдяки використанню запозичень підвищується ступінь аргументації вираженої думки.

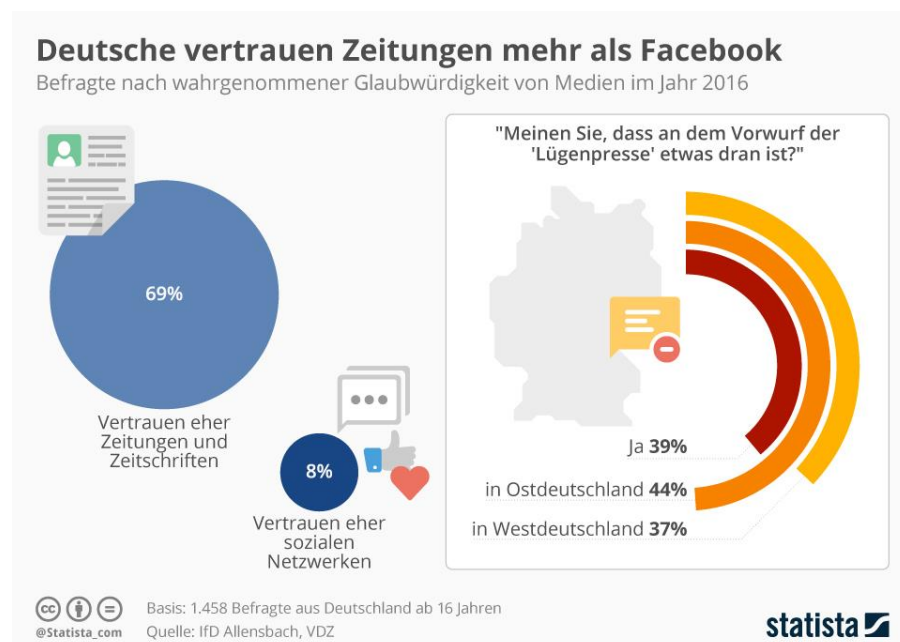

Рис. 1. Газети як достовірне джерело інформації у Німеччині

Згідно з результатами опитування, що було проведено у 2016 році працівниками Інституту демографії у м. Алленбах, Німеччина (Institut für Demoskopie Allensbach), газети є достовірним джерелом інформації на противагу більш сучасним джерелам інформації, а зокрема, мережі Інтернет.

Лінгвіст Г. Мейн розглядає майбутнє преси оптимістично: «Газети залишаться незамінним джерелом інформації для німецького населення» [58;45].

Слід звернути увагу на те, що більшість газет представлена в електронних виданнях на базі Інтернет-ресурсів. Таким чином, не слід протиставляти пресу та Інтернет як джерела інформації, оскільки газети використовують Інтернет, щоб оприлюднити свої матеріали громадськості.

Англiцизми є часто вживаними у мові преси та загальноприйнятими для медійного дискурсу протягом останніх десятиліть. Причиною цього може слугувати наявність великої кількості новин із закордону. Іноді у мові-реципієнті немає відповідника певному терміну мови-донора. Для привернення уваги читача до певної статті часто вживаються англійські відповідники, що робить мову преси експресивнішою та надає емоційного забарвлення.

Беручи до уваги той факт, що мова преси, а особливо газет, не є досить стилістично відшліфованою, оскільки журналісту слід опублікувати статтю у короткий термін. Цей брак часу також може послугувати вживанню англомовних запозичень.

Англiцизми, які є часто вживаними у пресі вважаються добре адаптованими до норм мови-реципієнта. Вживання англiцизмів журналістами, які відносяться до різних вікових груп та послуговуються різними мовними стилями, є індикатором соціальної інтеграції запозичень.

Беручи до уваги всі аспекти (актуальність, періодичність, доступність, діахронічне порівняння, різноманітність, гомогенність та широке розповсюдження англiцизмів), що характеризують мову преси, газети є

вдалим джерелом для створення корпусу даного дослідження. У нашому дослідженні використано матеріали таких газет і журналів, як:

- *Die Welt*;
- *Der Spiegel*;
- *Die Zeit*
- *Süddeutsche Zeitung*

Газета *Die Welt*

Дане періодичне видання випускається щоденно (крім неділі), є міжрегіональним та належить до провідних газет Європи. Видавництво Axel-Springer-Verlag передбачає випуск газети у 130 країнах. У 2005 році тираж налічував 250.849 екземплярів. Розвиток тиражу вказує, що найбільша кількість випущених екземплярів була у 2007 році та налічувала 275.159 примірників. Згодом тенденція почала падати, внаслідок чого за останніми даними 2016 року тираж газети налічує 182.079 екземплярів. Але слід зауважити, що така тенденція є характерною для більшості німецьких газет.

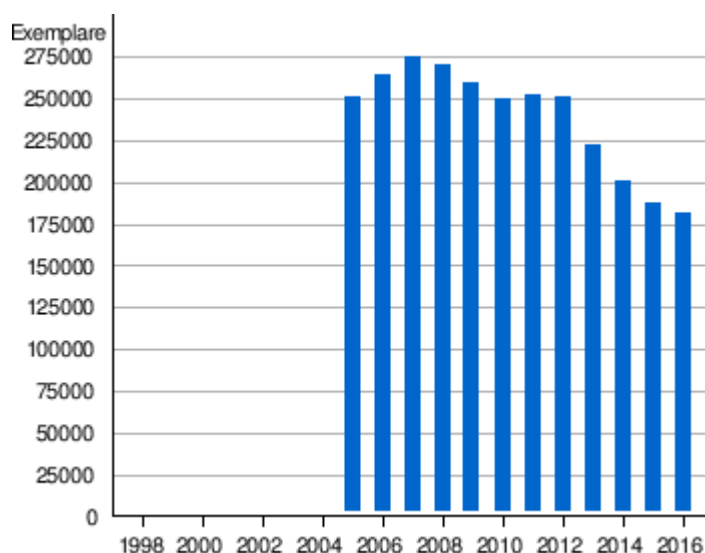

Рис. 2. Розвиток тиражу газети *Die Welt* з 2005 по 2016 рр.

(згідно з даними IVW)

Завдяки тематичному порівнянню інформаційної структури, постачанню об'єктивної інформації, нейтральному висвітленню подій у країні та за

кордоном, а також аналізу наукової новизни та політичних процесів, газета *Die Welt* отримала репутацію серйозної аналітичної газети.

Дана газета позиціонується як незалежна політично-суспільна солідна газета та характеризується своїми консервативними рисами та спрямована на різностороннього читача.

Редактори газети піклуються про нормативність мови та їх робота спрямована на інтелектуальні верстви населення. Проте вірогідність вживання англіцизмів у солідній газеті у порівнянні з розважальною пресою є досить високою. Англіцизми, що вживаються у газеті *Die Welt*, характеризуються стійкістю та стабільністю подальшого вживання у мові-реципієнті.

Журнал *Der Spiegel*

Der Spiegel – німецький журнал новин, що публікується у видавництві *Spiegel-Verlag* у місті Гамбург і розповсюджений у багатьох країнах світу. У 2016 році тираж становив 777.877 екземплярів, на 26,4 відсотків менше, ніж у 1998 році. Через вплив на суспільну думку даний журнал вважається провідним у Німеччині.

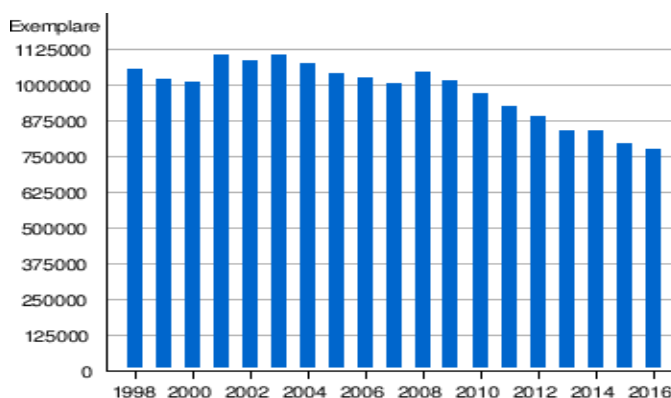

Рис. 3. Розвиток тиражу журналу *Der Spiegel* з 1998 по 2016 рр. (згідно з даними IVW)

Журнал був заснований у 1947 році та став відомим завдяки викриттю політичних афер, а також прихильності свободи слова. На початку 50-х років даний журнал став важливим вісником новин.

Der Spiegel – це міжрегіональне видання, що читається не лише у Німеччині, а й за її межами. Дане видання є щотижневим, внаслідок чого мова більш відшліфована. Журналісти та редактори підпорядковують висловлювання мовним нормам. Форма представлення матеріалу походить із американського „Time“, тобто Story-Form. Карстенсен досліджував мову журналу Der Spiegel та дійшов висновку, що манера викладу матеріалу є дещо схожою до американського видання „Time“. Саме тому даний журнал містить значну кількість англіцизмів, що є сприятливим для проведення нашого дослідження.

Газета *Die Zeit*

Die Zeit – міжрегіональна німецька щотижнева газета, що була започаткована у 1946 році у Гамбурзі, але поширена у багатьох країнах світу.

На протигагу багатьом іншим виданням, дана газета збільшила тираж протягом останніх років. З 1998 року тираж газети збільшився на 11,3%. Частка абонементу сягає 70%.

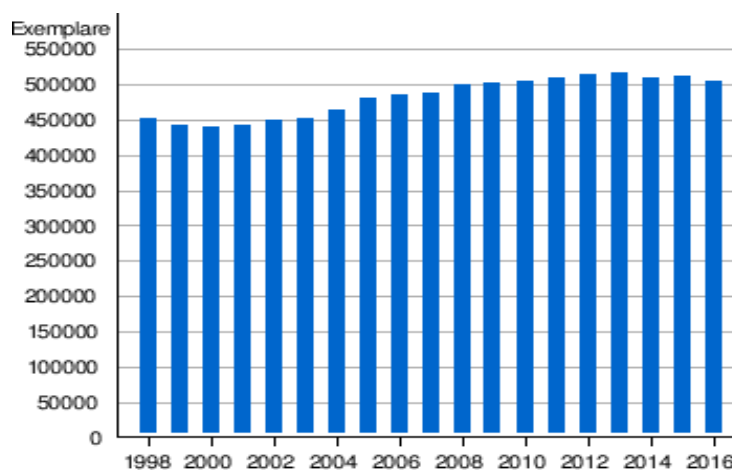

Рис. 4. Розвиток тиражу газети *Die Zeit* з 1998 по 2016 рік (згідно з даними IVW)

Газета *Süddeutsche Zeitung*

Süddeutsche Zeitung – найбільша щоденна міжрегіональна газета, що видається у Мюнхені. На думку американського відділу електронної інформації дана газета є важливим джерелом для формування суспільної думки з 1945 року завдяки професійній, творчій та ідейній майстерності співробітників газети у моделюванні дійсності словом та фактом. У результаті редакційний колектив цього видання інтенсивно впливає на свідомість громадян, розвиток соціально-історичного процесу, ефективно впроваджує нові сфери функціонування суспільних інститутів, а журналістський корпус – більш принципово відноситься до систематизації фактів, змісту та вибору лексики для формування суспільної думки.

Тираж газети становить 367.579 екземплярів, що є менше на 11% у порівнянні з 1998 роком.

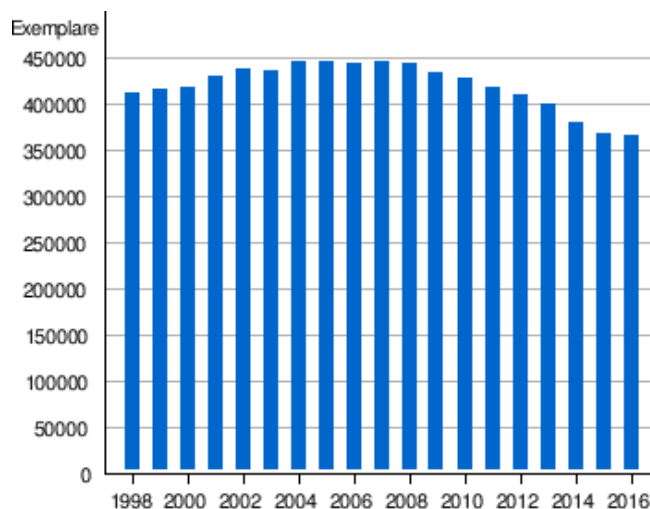

Рис. 5. Розвиток тиражу газети *Süddeutsche Zeitung* з 1998 по 2016рр.(згідно з даними IVW)

Для проведення нашого дослідження нами була проведена виписка англіцизмів із статей німецькомовних газет з метою створення репрезентативного та гетерогенного корпусу. У ході дослідження було проаналізовано такі джерела:

- **Der Spiegel** (Nr. 35, 27.08.2016; Nr. 40, 1.10.2016; Nr. 43, 22.10.2016; Nr. 45, 05.11.2016; Nr. 47, 19.11.2016; Nr. 49, 03.12.2016; Nr. 50, 10.12.2016, Nr. 51, 17.12.2016; Nr. 52, 23.12.2016, Chronik 2016).

Структура журналу складається з таких рубрик: *Titel, Meinung, Deutschland, Gesellschaft, Wirtschaft, Ausland, Visual Story, Sport, Wissenschaft+Technik, Kultur, Zeitreise – der Spiegel vor 50 Jahren.*

Кількість сторінок кожного примірника: 154 ст., Chronik – 225.

- **Die Zeit** (Ausgabe Nr. 01/2017, Nr. 3/2017, Nr. 6/2017, Nr. 02/2017, Nr. 53/2016, Nr. 51/2016, Nr.49/2016, Nr. 52/2016, Nr. 46/2016, Nr. 45/2016)

В газеті представлено такі розділи: *Politik, Fußball, Glauben und Zweifel, Recht und Unrecht, Wirtschaft, Zeit LEO, Christ und Welt, Dossier, Wissen, Entdecken, Geschichte, Feuilleton, Chancen.*

- **Süddeutsche Zeitung** (73 Jahrgang: 7 Woche, Nr. 31-35, 2 Woche, Nr. 8-10, 12 Woche, Nr.58-60)

Газета включає такі рубрики: *Thema des Tages, Politik, Wirtschaft, Panorama, Sport, München, Kultur, Gesellschaft, Wissen, Digital, Karriere, Reise, Auto, Stil, Impressum.*

Кількість сторінок кожного примірника: 33 ст..

- **Die Welt** (Mi, 10.03.2017 Nr. 3; Mo, 2.01.2017 Nr. 1; Mi, 4.01.2017 Nr.3; Mo, 6.03.2017 Nr.55; Di, 7.02.2017 Nr.32; Mo, 9.01.2017 Nr.7; Di, 14.03.2017 Nr.62; Fr, 20.01.2017 Nr.17)

Рубрики: *Sport, Wirtschaft, Finanzen, Wissen, Dax, Politik, Immobilien, Feuilleton, Panorama.*

Кількість сторінок кожного примірника: 24 ст.

Англiцизми були згрупованi та проаналiзованi за рiзними критерiями.

Загальний корпус англiцизмiв даного дослідження складається з 892 лексичних одиниць. Такi лексичнi одиницi як власнi назви не були включенi до корпусу. Складнi слова (*Zusammensetzungen*), що складаються з двох або бiльше англiцизмiв, рахуються як одна л.о.. (наприклад, *Filmstar, Blackberry, Walk-Throught-Konzept*).

Для визначення походження лексичних одиниць, значення, артикуляції, граматичних категорій англіцизмів було використані такі словники:

- *Duden. Das Aussprachewörterbuch Band 6*
- *Duden. Deutsche Rechtschreibung (Online Wörterbuch)*
- *Anglizismen Wörterbuch. Der Einfluss des Englischen auf den deutschen Wortschatz nach 1945. Band 1*

2.2 Особливості фонетичної реалізації англіцизмів у німецькій мові

У своєму фонетичному аналізі англіцизмів Б. Карстенсен стверджує, що більшість англіцизмів запозичується у німецьку мову зі своєю фонетичною оболонкою. Але зауважує, що більшість фонем зазнає редукції у мовленні іноземного мовця, що відбувається внаслідок наявності артикуляційних розбіжностей фонологічної системи мови-донора та мови-реципієнта. Вчений акцентує увагу на тому, що мовець із знаннями англійської мови намагається перейняти фонологічний зразок мови-донора [37; 829].

Герман Фінк дійшов висновку, що англіцизми не зберігають своєї фонетичної оболонки. Лише 2/3 досліджених англіцизмів частково реалізують свою фонематичну структуру, оскільки вік, професія, соціальний статус, наявність знань англійської мови мовця впливає на якість реалізації відповідних фонем у зразку мовлення. У ході свого дослідження він стверджує, що вкорінені англіцизми мають більше фонетичних розбіжностей із німецькою мовою, аніж нещодавно запозичені [46; 829]. .

Ріхард Глан у підсумках своїх досліджень зазначає, що англійська мова впливає на фонетичну структуру німецької мови, оскільки це мова великої кількості телевізійних каналів, прослуховування яких впливає на аудитивні навички слухача, а згодом мовця.[49; 45]

Для чіткого розуміння рівня адаптації англіцизмів у німецькій мові на фонетичному рівні ми послуговуємось такими категоріями фонетичних змін [41;56] :

1. Просодичні (надсегментні)
2. Сегментні

Тенденції адаптації на просодичному рівні пов'язані з просодичними особливостями озвучування запозичених одиниць: постановкою наголосу, інтонаційно-виразним прочитанням, уявленням про якість звуків (довгота, короткість, спосіб артикуляції), фонемному членуванні, поділі на склади.

Загальною тенденцією в процесі адаптації англіцизмів в системі німецької мови є варіативність запозичених та автохтонних одиниць, яка на фонетичному рівні виражається в тенденції лояльності до мови-донора, що проявляється в прагненні мовця зберегти та найбільш точно передати фонетичну оболонку запозичених одиниць. В даному випадку слід відмітити особливу якість мовлення мовця, що зумовлено взаємодією фонетичних систем контактуючих мов. Варіативність, викликана мовним контактом чи інтерференцією двох або більше фонетичних систем, створює ефект «чужого», що у лінгвістиці називається «іншомовним акцентом». Провідну роль у формуванні фонетичних варіантів відіграє вимовна сторона комунікації (акустичні параметри голосового тону, темпу мовлення, тембру, фонетичного забарвлення мови).

Згідно співвіднесеності фонетичного явища до тієї чи іншої мовної системи фонетичну варіативність можна умовно поділити на:

1. Власне фонетичну
2. Фонематичну

Причиною власне фонетичного варіювання виступає явище багаторазовості, тобто наявності декількох мов-донорів, а також вплив престижних мов та їх варіація.

Переозвучення (Umlautung) характерно для запозичених акронімів, що мають ендоглосну традицію вимови:

«TV»: [ti:vi:] замість [te:fao],
 «PR»: [pi:a] замість [pe:ər],
 «CD»: [si:di:] замість [tse:de:],
 «DVD» [di:v i: 'di:] замість [de:vao de:].

Фонематичні варіанти з'являються в результаті тиску орфографічного образу іншомовного слова або аналогічної взаємодії структурно однорідних варіантних рядів і являють собою варіанти способи вимови, утворюючи таким чином слабкі зони варіювання. Це пов'язано з онімеченням фонем мови-донора, що важко вимовляються.

До фонематичних варіантів можна віднести англо-американські запозичення, які відрізняються фонетичною дистрибуцією, не характерною для американського варіанту англійської мови, а також нетиповим морфологічним членуванням, наприклад:

«Flirt» [flæt] – «Flirt» [flit];
 «Ketschup» [kɛtʃʊp] – «Ketschup» [kɛtʃəp];
 «Sponsoring» [sp-] – «Sponsoring» [ʃp-];
 «Computer» [kəm 'pjʊ:tə] – «Computer» [kɔm 'pjʊ:tv].

В. Шмідт фіксує тенденцію до емпатичного зміщення наголосу в ініціальну позицію в запозичених багатоскладових одиниць, наприклад: «`definitiv», «`defensiv» [48;97].

2. На сегментному рівні простежуються наступні тенденції:

А) явище нівелювання автохтонних вимовних норм під тиском зразків мови-донора;

Б) розширення фонемної бази німецької мови в результаті запозичення одиниць англо-американського походження.

В ході нашого дослідження ми будемо досліджувати ступінь фонетичної адаптації на сегментному рівні.

Ймовірність англійської вимови при реалізації запозичення є вищою, якщо лексема є короткою та нещодавно реалізованою у мові-реципієнті.

Прямі запозичення, вимова яких носить фонетичний відтінок англійської мови, переважають у ході дослідження, наприклад:

нім. Case [keis] – англ. case [keis],

нім. Script [skript] – англ. script [skript]

нім. new [nju:] – англ. new [nju:]

нім. Mail [meil] – англ. mail [meil]

Крім того, доведено, що приголосні англіцизмів реалізуються у німецькій мові за зразком мови-донора.

Дослідження фонологічних ознак, проведених на матеріалі фонетичних словників, англійських запозичень у корпусі німецької преси показує, що більше половини прямих запозичень має наближену до англійського зразка вимову, мішані композити з компонентом, який артикулюється за англійською вимовною нормою представлені менш ймовірно. Внаслідок цього відбувається відхилення від графемно-фонемних правил німецької мови.

Спираючись на транскрипцію, можна дійти висновку, що мовець намагається наблизитись до артикуляції запозичення на англійський лад за умови, якщо англіцизм новий у вжитку мови-реципієнта та поки не існує варіанту вимови, адаптованої до фонетичних правил німецької мови. Проте, навіть при вимові англіцизмів німецьким мовцем відбуваються процеси асиміляції, дисиміляції та гемінації, що виникають внаслідок пристосування мовного апарату до певної артикуляційної бази.

Існує багато суперечностей з приводу ступеня адаптації голосних та приголосних звуків англіцизмів до артикуляційної бази німецької мови.

Р. Глан стверджує, що молодші англіцизми менш фонетично адаптовані. Проте, зазначає, що приголосні звуки менш інтегровані у німецькій мові та зберігають фонетичні властивості мови-донора. [49; 67]

У разі адаптації англіцизмів до німецької мовної системи відбувається асиміляція голосних та приголосних звуків, а саме, заміщення фонем іншомовного походження на власне німецькі (Pор [ɔ] замість [ɒ]), пропуск

важко артикульованих фонем, а також спрощення сполучень звуків. Наприклад, (*Check* з [ʃ] замість [tʃ] на початку слова (im Anlaut) та *Container* з [e:] замість [ei]), вставляння додаткових звуків згідно дотримання фонологічних правил німецької мови (*Festival* з [vəl] замість [vl]), наголос за німецьким зразком (*Tourist* з наголосом на другий склад, замість першого (суфікс *-ist* у німецькій мові наголошений)).

П. Айзенберг дотримується думки повної фонологічної інтеграції слів іншомовного походження, якщо вони містять лише первинні німецькі, чи вже інтегровані звуки або сегменти звуків, наприклад звук [ʒ], не зважаючи на наявність графемної інтеграції. [41;45]

У своєму дослідженні фонологічної інтеграції слів іншомовного походження на основі використання словників видавництва Duden лінгвіст демонструє, що іншомовні звуки та сполучення звуків, наприклад, [r], [θ], [ð], [dʒ], на початку слова [tʃ], [z:], [ɔ:] та [w] позначені у багатьох англіцизмах в Duden, Fremdwörter-Duden та Aussprache-Duden, хоча в деяких випадках зразків мовлення відбувається асиміляція даних звуків. Згідно цього факту простежується неточність даних словника, що викликає протиріччя щодо реалізації підсилення фонем в кінці слова, яка притаманна багатьом англіцизмам. Наприклад, *Gag* має наступний фонетичний образ [gɛk], в той час як *Rag* (скорочена форма від *Ragtime*) транскрибується наступним чином: [rɛg].

У німецькій мові є неприйнятним сполучення звуків із двох шумних приголосних. Проте, такі сполучення, як [sp] (*Special*), [st] (*Steak*), [sk] (*Skin*) und [sv] (*Swing*) частково асимілювалися. Найкраще інтегрувалися такі сполучення звуків, як [sp] та [st]. Але у словнику *Aussprache-Duden* вказані варіанти [ʃp] у випадку слова *Spoiler* та [ft] у лексемі *Star*. У німецькій мові графемні сполучення [sp] та [st] на початку складу або слова артикуються палатально (піднесенням язика до піднебіння). Про адаптацію інших звуків та сполучень звуків ще є багато неточностей.

Також слід зазначити звукові пристосування у таких словах: *Baby* з [e:]

замість [eɪ], *Trainer* з [ɛ:] або [e:] замість [eɪ], *Story* з [ɔ] замість [ɔ:] та *Know-how* з [o:] замість [əʊ], також *Jury* з [y:] та *Tourist* з [u] на місці [ʊə].

Також англіцизми *Manager* та *managen* не артикулюються з [ɪ] в другому складі, а відбувається асиміляція звуку в [ɛ]. У більшості випадків відбувається зміна дифтонгу [eɪ] на [ɑ:] (*Radar*), звуку [ə] на [ɪ] (*Festival*) також звуку [ɔ] (*Waggon*) та [æ] на [a] (*Waggon*). Спостерігається тенденція короткості голосних в порівнянні з англійськими звуками. Протягом дослідження зазначено такі зміни: [ʌ] на [ʊ] (*Yuppie*) чи [ʏ] (*Budget*), [ɒ] на [a] (*WAP-*), [ɔ:] на [ao] (*Holocaust*), [ɪ] на [e], а також [ə] (*Reporter*), [i:] на [e] (*-Decoder*) та [z:] на [ɛ] (*Konzern*) та [ʊ] (*-Spurt*). У фонетично адаптованих англіцизмах, що закінчуються на короткий <e>, який не реалізується у вимові (наприклад, *Folklore-*) на англійський лад, у німецькій мові реалізується як короткий кінцевий голосний [ə]. Так само вимовляються німі голосні у поєднанні із складотворними приголосними (наприклад, *Festival* [vl] адаптується до [val] чи [vəl]).

Наступні зміни простежуються при адаптації приголосних. Виявлено заміщення африкату [dʒ] фрикативним [ʒ] (*Jury*) чи [ʝ] у таких словах: *Manager*, *Image*, африкату [tʃ] на звук [ʃ] (*Scheck/ Check*), також англійський звук [ɹ] є вокалізованим [ʁ] у словах *Trainer*, *Barrel* (*Rohölmaß*).

Встановлено, що палаталізація приголосних проявляється не завжди, внаслідок чого англійський зразок вимови залишається правильним: /s/ +/p/, /s/ +/t/ *Sponsor* [sp] або [ʃp].

Для аналізу корпусу ми послуговуємось фонологічними правилами адаптації англіцизмів за М. Яблонським [16;169]. У ході дослідження було виявлено таку асиміляцію звуків у системі приголосних:

- Твердість звуку у кінці слова (*Auslautverhärtung*) – дзвінкі шумні приголосні в кінці складу або перед глухим звуком перетворюються на глухий шумний. (Наприклад, *Klub* [klop], *Band* [bant]).

- Прогресивна асиміляція – дзвінки шумні на початку складу асимілюються під впливом глухого приголосного в кінці попереднього складу. (Наприклад, *Rockband* [kp])
- На місці англійських альвеолярних [t, d, s, z, n, l] часто артикулюються німецькі дентальні. (Наприклад, *cool* та *Computer*)
- На місці англійських альвеолярно-палатальних [tʃ, dʒ, ʃ] вимовляються німецькі постальвеолярні. (Наприклад, *Launch* та *Check/Scheck*)
- Дзвінкий альвеолярно-палатальний африкат [dʒ] асимілюється у глухий постальвеолярний [ʒ], дзвінкий постальвеолярний фрикативний [ʒ], або дзвінкий палатальний фрикативний [j]. (Наприклад, *Image*, *Jury*, *Jumbo*)
- Глухий [s] заміщується дзвінком [z] або африкатом [ts] на початку складу або слова. (Наприклад, *Sound und Konzern*)
- Звукосполучення [sp] та [st] на початку слова частково реалізуються як [ʃp] та [ʃt]. (Наприклад, *Sport*, *Stopp*)
- Лабіовелярний напівголосний [w] змінюється на лабіодентальний фрикатив [v], який після глухого приголосного перетворюється на глухий. (Наприклад, *Software*)
- Англійський довгий [ɹ] асимілюється в верхній [r], увулярний вібруючий [r] або увулярний фрикатив [ʁ]. (Наприклад, *Rock*)
- Проривні приголосні артикулюються із інших проривних та африкатів в кінці складу або слова. (Наприклад, *Laptop*)

У звуковій системі голосних виявлено наступні зміни:

- Англійські голосні верхнього ряду [i:] та [u:] найчастіше не перетворюються у дифтонг. (Наприклад, *Teenager*, *Blues*)
- На місці короткого [ɪ] реалізується в кінці слова напружений [i]. (Наприклад, *Hobby*)

- Голосні [i:] та [ɪ] можуть артикулюватися як [e], [ɛ] чи [ə].
(Наприклад, *Premiere-Decoder, Export, Reporter*)
- Англійський голосний [æ] заміщується [ɛ] або інколи коротким [a].
(Наприклад, *Fan, Standard*)
- Центральний [ʌ] змінюється на німецький низький [a], [ʊ] або [ʏ].
(Наприклад, *Comeback, Yuppie, Budget*)
- Англійський відкритий голосний [ɒ] артикулюється як напіввідкритий [ɔ] або [a].(Наприклад, *Shop, WAP-Technik*)
- Ненаголошений [ə] змінюється на [ɪ] чи [ɔ] в залежності від звукового оточення. (Наприклад, *Festival, Waggon*)
- На місці неогубленого голосного [z:] реалізується округлений [œ], [ø:], а також [ɛ] або [ʊ]. Наступний /r/ артикулюється як [r], ([r]), [ʁ] або взагалі не реалізується у мовленні (Наприклад, *T-Shirt, Streetwork, Konzern, Spurt*)
- Відкритий [ɑ:] заміщується напруженим [a]. (Наприклад, *Start*)
- Огублений [ɔ:] змінюється на голосний заднього ряду [o:] або [ɔ], іноді на дифтонг [ao].(Наприклад, *Task, Force, Rekord, Holocaust*)
- Редукований голосний [ə], що позначає <er> заміщується локалізованим [ɐ]. (Наприклад, *Manager*)
- Дифтонги [aɪ] та [aʊ] артикулюються в німецькій мові вище та реалізуються, як короткий голосний. (Наприклад, *Design, Sound*)
- Англійські дифтонги [eɪ],[əʊ]/ [oʊ] та [ʊə] інтегруються в [e:] чи [ɛ:],[o:],[o] або [ɔ], [u] чи [y:]. Також зміна [eɪ] на [a] є можливою.(Наприклад, *Baby, Training, Foto, Folkloreklub, Tourist, Jury, Radar*)

У ході нашого дослідження було виявлено, що 307 л.о., що становить 34,4% запозичень артикулюються за англійським фонетичним зразком, 273 л.о., тобто 30,7% запозичень мають одну відмінність в артикуляції, 202 л.о., що становить 22,6% англіцизмів артикулюються з двома порушеннями

фонетичних норм мови-донора, 110 л.о., 12,3% запозичень мають три або більше відмінностей у вимові. (Рис. 6)

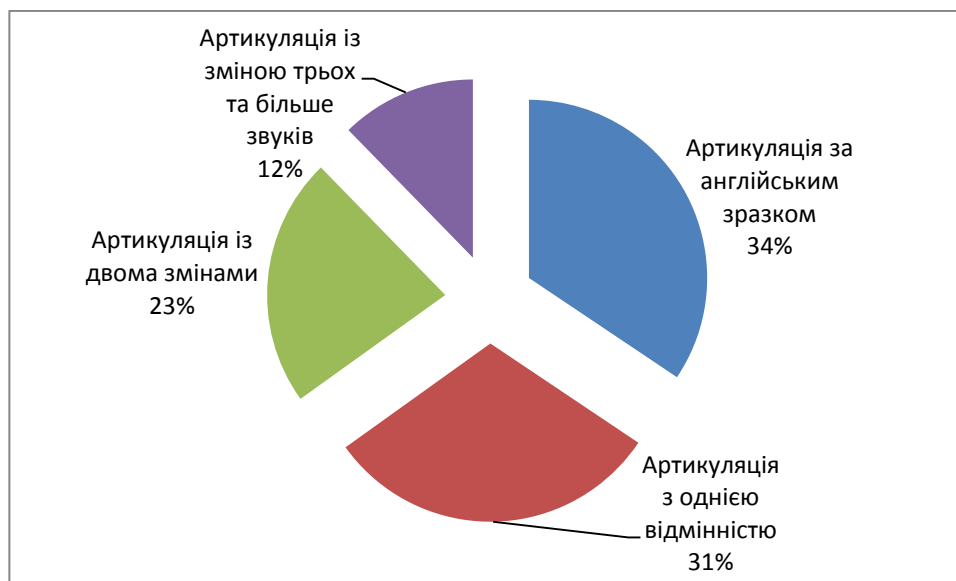

Рис. 6. Ступінь адаптації англіцизмів на фонетичному рівні у німецькій мові

Більшість запозичень з англійської мови є одно- або двоскладовими. Було встановлено, що 41% (366 л.о) запозичень є односкладовими, 38,8% (346 л.о.) англіцизмів є двоскладовими, 20,2% (180 л.о.) запозичених слів складаються з двох та більше складів.

Серед односкладових англіцизмів 52% (190 л.о.) вимовляються за англійським зразком, 30,4% (111 л.о.) мають одне відхилення від норми мови-донора, 15,1% (55 л.о.) мають дві артикуляційні відмінності, 2,5% (10 л.о.) англіцизмів налічують більше двох відмінностей.

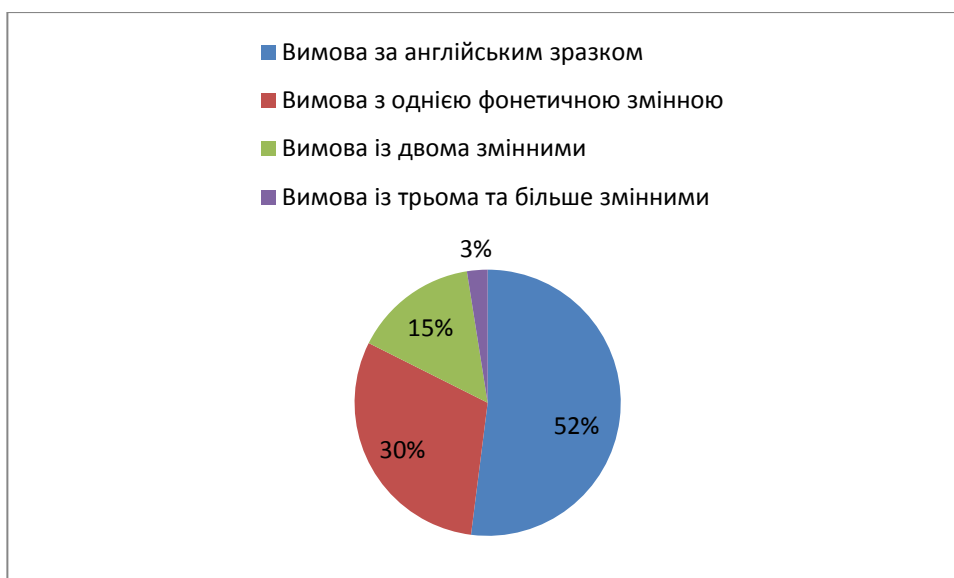

Рис. 7 Класифікація односкладових англіцизмів за кількістю фонетичних змін

Із двоскладових запозичень 25% (86 л.о.) вимовляються за англійським фонетичним зразком, 29% (100 л.о.) англіцизмів вимовляються з однією артикуляційною змінною. 25,5% (88 л.о.) двоскладових англіцизмів мають дві відмінності від англійського фонетичного зразка та 20,5% (72 л.о.) мають три та більше фонетичних відмінностей.

Також було встановлено, що деякі англіцизми (28 л.о.) мають два варіанти транскрибування, а саме:

Англіцизм	Англійський варіант	Адаптований варіант
<i>Burnet</i>	[bə: 'nɛt]	['bɜ:nɪt]
<i>Pole</i>	[pu:l]	[pəʊl]
<i>Service</i>	['sɜ:vɪs]	['sɛrvɪs]
<i>Cottage</i>	['kɒtɪdʒ]	['kɒtɪʃ]
<i>Image</i>	['ɪmɪʃ]	['ɪmɪdʒ]
<i>Sandwich</i>	['sɛntvɪʃ]	['sænvɪʃ]
<i>Manager</i>	['mɛnɪdʒɚ]	['mɛnɛdʒɚ]
<i>Whisky</i>	['vɪskɪ]	[ʊɪskɪ]
<i>Tweed</i>	[tvi:t]	[tvi:d]
<i>Drive</i>	[draɪʃ]	[draɪv]

<i>Job</i>	[dʒɔp]	[dʒɔb]
<i>Spray</i>	[spre:]	[spreɪ]
<i>Curry</i>	[ˈkʌrɪ]	[ˈkʌrɪ]
<i>Single</i>	[sɪŋɡl]	[ˈzɪŋɡl]
<i>Break</i>	[breɪk]	[bre:k]
<i>Grapefruit</i>	[ˈgre:pfru:t]	[ˈgreɪpfru:t]
<i>Overall</i>	[ˈo:vəra:l]	[ˈouvərə:l]
<i>Display</i>	[dɪs ˈple:]	[dɪs ˈpleɪ]
<i>T-Shirt</i>	[ˈti:ʃə:t]	[ˈti:ʃə:ət]
<i>Girl</i>	[gɜ:vl]	[gə:l]
<i>Canada</i>	[ˈkanada]	[ˈkænədə]
<i>Cardiganshire</i>	[ˈka:dɪgənʃə]	[ˈka:dɪgənʃɪə]
<i>Interview</i>	[ˈɪntɛvju:]	[ɪntɛ ˈvju:]
<i>Jazz</i>	[dʒɛ:s]	[dʒæz]
<i>Jerome</i>	[dʒə ˈrəʊm]	[dʒerəm]

Щоб дослідити актуальний варіант артикуляції даних лексичних одиниць на сучасному етапі розвитку, дані слова були про артикульовані трьома носіями мови та результати були записані на звуковий пристрій.

Внаслідок проведеного дослідження було виявлено наступне:

- 19 лексичних одиниць артикуються трьома мовцями за англійським фонетичним зразком, а саме, *Burnet, Pole, Sandwich, Manager, Tweed, Drive, Job, Spray, Single, Break, Grapefruit, Display, T-Shirt, Girl, Butt, Carnegie, Interview, Jazz, Jerome*.
- 7 лексичних одиниць було проартикульовано із розбіжностями у вимові: двома мовцями за англійським зразком, а саме, *Service, Cottage, Image, Whisky, Overall, Cardiganshire, Imphal*;

З вище зазначеного випливає, що ступінь адаптації деяких англіцизмів на фонетичному рівні є досить невизначеним поняттям. Носії мови не завжди чітко можуть визначити вимовний еталон певних англіцизмів, що свідчить

про недосконалий ступінь пристосування англіцизмів в межах мови-реципієнта.

2.3 Особливості адаптації англіцизмів на морфологічному рівні

Процес адаптації іншомовних запозичень в системі мови-реципієнта включає в собі процес морфологічної асиміляції лексичних одиниць. Під морфологічною асиміляцією розуміють зміну граматичних характеристик запозиченого іншомовного матеріалу під впливом норм і правил системи мови-реципієнта. Що стосується англійських запозичень у німецьку мову, найчисельніша група запозичень складається з іменників (за різними джерелами до 90%).

У складеному нами корпусі, що складається з 892 англіцизмів було виявлено 82,7% (738 л.о.) іменників, 9,4% (84 л.о.) дієслів, 7,9% (70 л.о.) прикметників.

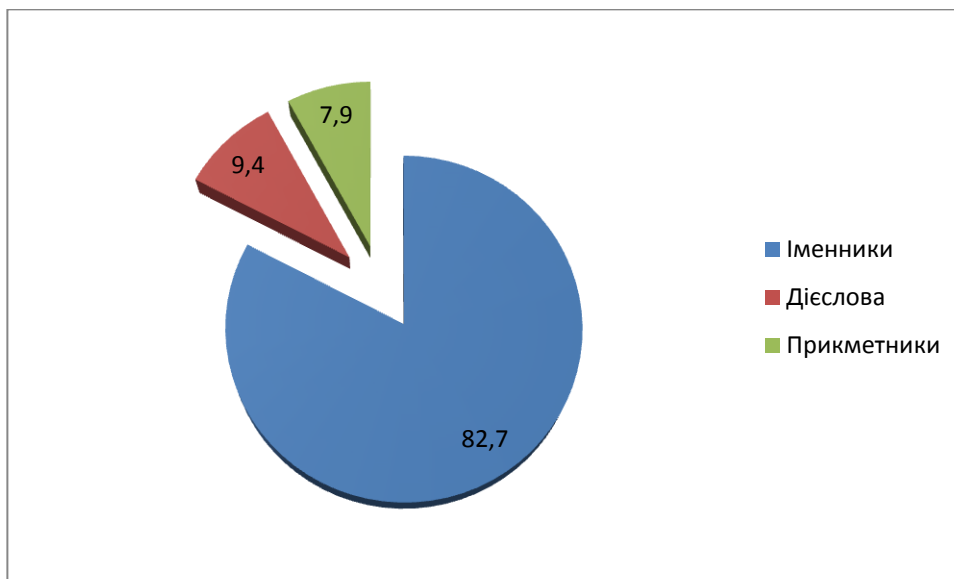

Рис. 8. Співвідношення частин мови у корпусі друкованих видань

За оцінкою П.Ф. Поленца, асимільовані одиниці англо-американського походження інтегровані на морфемному рівні в систему німецької мови краще, ніж на фонетичному: «Це простежується в гнучких морфологічних

варіаціях з німецькими флективними, дериваційними морфемами і композиційними елементами (test-en/-e/-est, test-bar, aus-testen, Verbreitungstest-s, Test-beginn)» [43;169]. Такі форми без флексії в множині, як *Gangster*, *Teenager*, пристосувались до правил дистрибуції відповідних німецьких лексем *Lehrer*, *Gläubiger*, наприклад: *Gangstern*, *Teenagern* (Dat. Pl.).

Морфологічний рівень представлений трьома підрівнями:

1. Флективним
2. Словотвірним
3. Синтаксичним

В ході нашого дослідження ми розглянемо флективний та словотвірний підрівні.

2.3.1 Флективний підрівень.

На думку багатьох лінгвістів, найбільш суперечливою проблемою є оформлення англіцизмів у категорії роду німецької мови. В лінгвістиці не існує на даному етапі однозначної думки щодо наявності категорії роду в англійській мові. Оформлення категорії роду іменників в англійській мові залежить від лексичного значення, а саме, від роду денотату. Формально категорія роду відображається в особових займенників, ряді суфіксів, а також за допомогою засобів словотвору. У процесі адаптації іменники англійського походження отримують відповідний рід.

Присвоєння категорії роду англійським запозиченням відбувається за двома ознаками:

1. Категорійно - на основі семантичних аналогій з іншими групами слів: спільна понятійна сфера;
2. Формально – на основі родових уявлень, що закріплюються за афіксами, суфіксами.

Категорійне визначення роду:

- Іменники чоловічого роду: *der Airport* (*der Flughafen*), *der Boy* (*der Junge*), *der Club* (*der Verein*), *der Fight* (*der Kampf*),

der Punch (der Schlag), der Hit, der Song (der Schlager), der Start (der Anfang), der Teddy (der Bär), der Whisky (der Branntwein).

- Іменники жіночого роду: *die City (die Innenstadt), die Crew (die Mannschaft, но: das Team), die Story (die Geschichte), die Race (die Geschwindigkeit), die Power (die Kraft), die Company (die Gesellschaft), die Lobby (die Eingangshalle, die Interessengemeinschaft), die Pipeline (die Leitung).*
- Іменники середнього роду: *das Business (das Geschäft), das Baby (das Kleinkind, das Junge – у тварин), das Hobby (das Steckenpferd), das Girl (das Mädchen), das Comeback (das Zurückkommen).*

До категорійного типу відносяться також випадки присвоєння граматичного роду ряду іменників без стійких формальних ознак (торгові марки, бренди):

*die Colgate, Sensodyne, Blendamed (die Zahnpasta, Zahncreme);
das Ariel, Omo, Persil, Lenor (das Waschmittel).*

Формальне визначення роду відбувається за формальною (морфологічною) аналогією на основі композиційної схожості (односкладність, багатоскладність), спільної словотвірної моделі.

Носії німецької мови керуються наступними критеріями поділу на категорії роду:

- Морфемним складом слова. Іменники з однаковими суфіксами приймають однаковий рід в мові-реципієнті. Це явище простежив Венліанг Янг та назвав його «морфологічною аналогією» [29; 136]. Наприклад, лексичні одиниці (істоти та неістоти) із суфіксом *-er* відносяться до чоловічого роду: *der Newcomer, der Skater, der Toaster, der Songwriter, der Biker.*

На думку Шерер [45;64], даний критерій домінує над семантичними та фонологічними критеріями оформлення категорії роду. Слід зазначити, що

псевдосуфікси *-er, -el, -e, -en* впливають на визначення категорії роду запозичених іменників.

Суфікси *-ity, -ion, -ness, -ship, -ure, -ance* є характерною ознакою для запозичень жіночого роду: *die Fairness, die Party, die Lotion, die Fitness, die Location, die Township, die Venture, die Slow Motion*.

Іменники з суфіксами *-ing* та *-ment* належать до середнього роду: *das Establishment, das Marketing*.

До іменників чоловічого роду відносяться запозичення з суфіксами *-er, -or, -ster, -ant, -ist*: *der Headliner, Computer, der Synthesizer, der Adapter, der Laser, der Sponsor, der Supervisor, der Cluster, der Dentist*.

Іменники, що утворились шляхом субстантивації дієслова або частки, отримують артикль чоловічого або середнього роду. (Наприклад, *das Coming-out, der Countdown*)

- Принципом кількості складів у слові. Односкладові англiцизми мають тенденцію отримувати артикль чоловічого роду: *der Hit, der Job, der Fight, der Star, der Sprint, der Run*. Також деякі односкладові іменники отримують артикль середнього та жіночого родів та утворюють групу виключень.

Маріон Шульте-Бекгаузен [51;315] підсумовує свої спостереження критеріїв розподілу англiцизмів за родами у 5 правилах, які загалом збігаються із критеріями Карстенсенса:

1. Запозичення, що позначають осіб, отримують рід за природнім родом (чоловічий або жіночий).
2. Схожі за фонетичним образом запозичення отримують рід німецького фонологічно спорідненого іменника.
3. Схожі за орфографією запозичення отримують рід німецького орфографічно спорідненого іменника.
4. Запозичення, які не мають формальної мотивації, отримують рід спорідненого за значенням німецького еквіваленту.

5. Якщо йдеться про видове поняття запозичення, то такі іменники отримують рід німецького відповідника.

Карстенстен та Грегор зазначають у своїх роботах, що носії німецької мови з гарними знаннями англійської мови орієнтуються при визначенні роду запозичень лексичних одиниць, частіше на такі лексичні відповідності, ніж на морфемну структуру слова.

Фішер у своїх дослідженнях зазначає, що саме наявність великої кількості семантичних відповідностей ускладнює визначення граматичного роду англійського запозичення в німецькій мові. [9; 287].

На думку Калліеса, відсутність семантичних відповідностей не є гарантією відсутності явища варіативності в англійських запозиченнях. Наприклад, іменник *Browser*, до якого в 66% випадків опитані не могли дібрати еквівалент в німецькій мові, але даний факт ніяк не вплинув на розбіжності носіїв мови у виборі артикля. [26; 57];

- Принципом природної приналежності. Іменники, що позначають істоти отримують артикль згідно з родом істоти. Наприклад, *der Boy* – *der Junge*. Однією із ознак таких іменників є наявність словотвірної морфемі *-boy* та *-man*, а також таких лексем, як *Lady* та *Lord*. За принципом природної приналежності та лексичної аналогії визначається рід іменників, що позначають категорію «дитинство». Наприклад, у німецькій мові іменники *das Kind*, *das Mädchen* середнього роду. За аналогією англіцизми *das Baby* та *das Girl* отримали артикль середнього роду.

- Принципом домінантності гіпероніма: *der Whiskey*, *der Gin*, *der Longdrink* по аналогії з *der Alkohol*.

Однак, запозичені іменники достатньо часто демонструють варіативність в набутих граматичних формах як, наприклад, у випадку *der/die/das Badge*, *das Pub* – *der Pub*, *der Event* – *das Event*.

Слід зазначити, що в деяких випадках наявність артикля відповідного роду є не лише морфологічною ознакою даного запозичення, а також лексичною. Словник Duden дає наступні пояснення терміну *Single*:

1. *Der Single – jemand, der ohne Bindung an einen Partner lebt.*
2. *Die Single – kleine Schallplatte mit nur je einem Titel auf Vorder- und Rückseite.*
3. *Das Single – Einzelspiel.*

У ході нашого дослідження англiцизм *Terminal* вживався двiчі: був представлений iменником середнього та чоловічого родiв у тематицi «Авiацiя».

Багато лiнгвiстiв пiдтверджують роль дiахронiчного фактору у визначеннi роду запозичених iменникiв. Фiшер, наприклад, зазначає тенденцiю запозичених iменникiв до варiативностi засобiв вираження категорiї роду на початковiй фазi розвитку запозичених лексичних одиниць та зазначає протилежну тенденцiю до зменшення явища варiативностi у наступних етапах iхнього розвитку.

Шульте-Бекгаузен вважає варiативнiсть засобiв вираження категорiї роду особливо актуальною для запозичень на другому етапi розвитку, коли лексеми достатньо часто вживаються носiями мови i в подальшому входять у вжиток з одним варiантом родової приналежностi.

Калiес вiдмiчає [26; 59], що прояв подiбної варiативностi помітно скорочується, якщо в морфемному складi слова присутнiй формальний морфонологiчний маркер, а саме, суфiкс, або псевдо суфiкс, який вказує на приналежнiсть до певного роду. Беручи до уваги семантичний фактор у якостi другого за важливiстю у визначеннi граматичного роду запозиченого iменника, лiнгвiст стверджує, що вiдсутнiсть уявлення про лексичне значення слова також суттєво ускладнює процес присвоєння запозиченню роду. Зазначаючи семантичний фактор в якостi другого за важливiстю у визначеннi граматичного роду запозиченого iменника, лiнгвiст стверджує, що вiдсутнiсть уявлення про лексичне значення слова також суттєво ускладнює приналежнiсть лексичної одиницi до того, чи iншого роду.

Карстенсен вивчає варіативність чоловічого та середнього родів в граматичному оформленні девербативних запозичень з точки зору завершеності або незавершеності дії:

1. Запозичені іменники, утворені від дієслів, що позначають незавершену дію та отримують артикль середнього роду. (Наприклад, *das Take-Off*)
2. Запозичені іменники, утворені від дієслів, що позначають доконану дію, належать до іменників чоловічого роду. [22;829]

Досить суперечним у лінгвістиці є той факт, що «довжина слова» впливає на рід іменника. Проте, в ході нашого дослідження було виявлено, що дві третини односкладових запозичень отримують артикль чоловічого роду (598 л.о.).

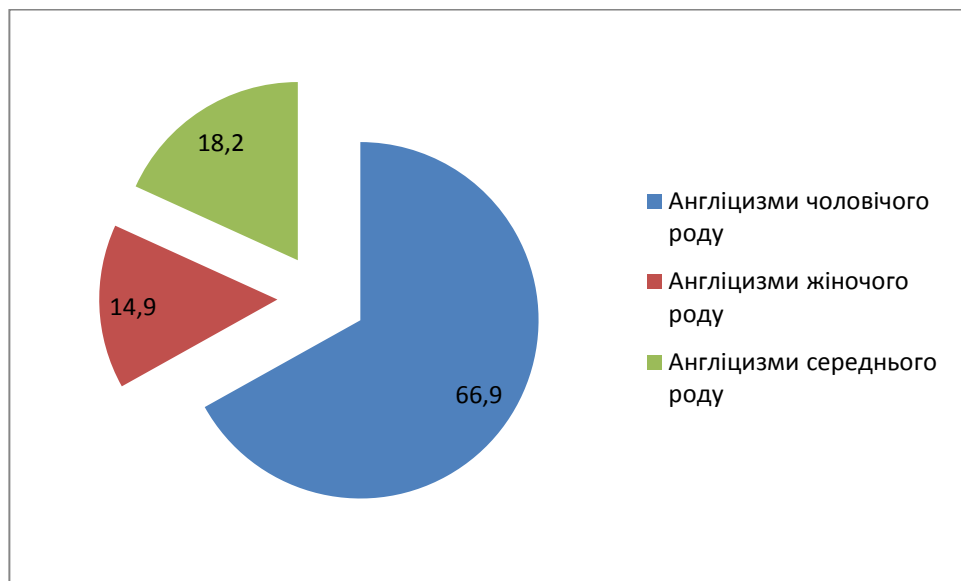

Рис. 9. Співвідношення односкладових іменників за родами

Очевидно, що родова приналежність запозичених іменників залежить від великої кількості факторів. Адаптація англiцизмів у систему німецької мови відбувається нерівномірно: для деяких англiцизмів варіативність характерна лише на початковому ступені їхнього розвитку, для інших, таких

як *Quiz, Pub, Event, Essay (der/das)*, не зважаючи на достатньо довгий час вживання, зберігається варіативність у оформленні категорії роду.

Сильна інтерференція з боку англійської мови простежується в механізмі утворення множини німецьких запозичених іменників. В німецькій мові система оформлення категорії числа іменників складніша, ніж в англійській мові. Вона містить велику кількість морфологічних засобів, до яких відноситься:

- зміна артикля: *der Computer – das Computer, der Breakdancer – die Breakdancer; der Trainer – die Trainer.*
- зміна кореневого голосного на відповідний умлаут: *das BMX-Rad – die BMX-Räder.*
- додавання суфіксів *-e, -(e) n, -er, -s* : *das Handy – die Handys, das Comic – die Comics, der/das Laptop – die Laptops, das Hobby – die Hobbys, die Smallband – die Smallbands.*
- Утворення неправильної множини за англійським аналогом: *der Businessman – die Businessmen.*

Запозичені з англійської мови іменники носії німецької мови переймають уже з формою множини, утвореною з допомогою суфіксу *-s*. Суфікс *-s* приєднується до основи слова та не змінює його похідну структуру. Мовознавці схиляються до думки, що більшість запозичених іменників утворює форму множини за допомогою даного суфіксу. За результатами нашого дослідження 59,4% іменників (530 л.о.) утворюють множину саме таким способом (рис. 10).

В ході розвитку лексики у словниковому складі з'являються інші варіанти граматичного оформлення категорії множини, які утворені з допомогою німецьких словотвірних засобів. Наприклад, *der Test – die Tests, die Testen, Lotion – die Lotions, die Lotionen.*

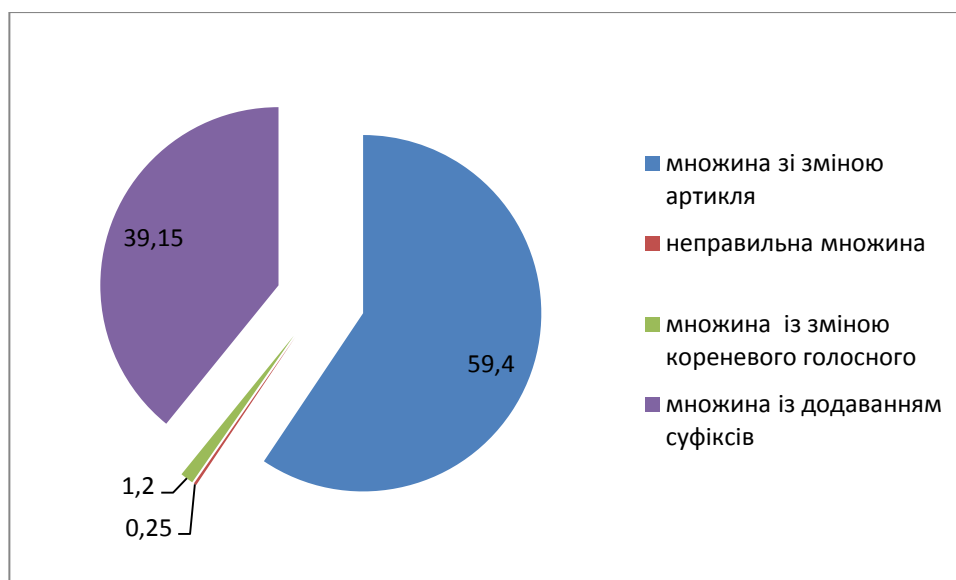

Рис. 10. Класифікація англіцизмів за способом творення множини

Лінгвісти відмічають тенденцію більшості запозичених іменників жіночого роду до утворення „слабкої“ множини за допомогою суфіксу *-en* (*Boxen, Disketten*).

Цікавим прикладом утворення множини запозичень є слово *Graffiti*, що спочатку було запозиченим із італійської мови в англійську, а згодом із англійської мови вже у німецьку. Дане слово відноситься до *Pluralia tantum*, тобто іменників, які вживаються лише в множині. Носіями ж німецької мови даний термін сприймається як іменник в однині, внаслідок чого отримує закінчення *-s* в множині (*die Graffiti*). Проте, в множині вживається надто рідко.

Незалежно від відсутності чи наявності в іменниках іншомовного походження відмінкової системи, в німецькій мові запозичення відмінюються за чотирма відмінками. Нові англомовні лексичні одиниці при їхньому запозиченні є індіферентними у відношенні категорії відмінку, але у процесі запозичення включені в німецьку відмінкову систему. Більшість запозичень середнього та чоловічого роду, а також іменники з подвійним родом (чоловічим та середнім), змінюються в німецькій мові за сильною відміною, що характеризується флексією *-s* в родовому відмінку. Однак,

часто зустрічаються і відхилення від норми. Багато англіцизмів не отримують відмінкового закінчення –s в родовому відмінку, особливо це стосується іменників на –ing (*das Recycling*), а також іменників, що закінчуються на звукові сполучення, що важко артикуюються. Такі іменники зберігають в родовому відмінку свою форму (*des Recycling, des Quiz*). З метою уникнення складності у вимові англіцизмів, основа яких закінчується на –t, –sh, –st, –ch und –tch, дані іменники отримують в родовому відмінку закінчення –es/-s (*des Finishs / des Finishes*).

До слабкої відміни іменників відноситься невелика кількість іменників, що позначають істот чоловічого роду з інтернаціональними суфіксами –ent, –ist (*der Cartoonist, des Cartoonisten*).

Жіноча відміна англіцизмів характеризується відсутністю відмінкових закінчень по аналогії з власне німецькими лексичними одиницями, відмінювання англословних лексичних одиниць в множині також не відрізняється від відмінювання власне німецьких іменників в множині.

Важливо зазначити, що по відношенню до іншомовних запозичень актуальною є не тільки проблема оформлення зовнішніх характеристик іменників, а також внутрішня морфологія. При аналізі структури основ запозичених іменників найбільші складності виникають у встановленні словотвірної основи і суфіксу. У ході нашого дослідження було виявлено такі моделі словотвору:

- Іншомовний префікс+німецька основа: *die Superfrische, der Jetpilot, der Sportunterricht*.
- Німецька лексема + іншомовна основа: *der Durchcheck, der Dateimanager, die Familienmanagerin, die Herzattacke*.
- Іншомовна основа+німецький суфікс: *die Faxmaschine*.

Морфемний аналіз лексем з іншомовними суфіксами значно ускладнюється через розходження думок лінгвістів відносно кількості запозичених суфіксів. Інвентар та номенклатура іншомовних суфіксів не є

чітко визначеною, що викликає певні труднощі у членуванні слова на словотвірну основу та дериваційний елемент.

В граматиці Дудена представлено 46 суфіксів, В. Шмідт зазначає 26 суфіксів, у дослідженні німецького словотвору В. Флейшера описується 28 суфіксів. При цьому з великої кількості іншомовних суфіксів лише близько 20 можуть сполучатись з німецькими основами, наприклад: *-age, -al, -ant, -atius (-azius), -ette, -(o)leum, -iade, -ikus, -ier, -ei, -in, -ist, -orum, -orium, -(i)tät, -itis*. [48, 98].

2.3.2 Словотвірний підрівень

Загальною тенденцією даного підрівня можна назвати реорганізацію словотвірних механізмів, пов'язану з розширенням можливостей морфологічної системи німецької мови та їх актуалізацією в призмі фіксованих змін характеру запозичень.

Клас іменників. В даному класі спостерігається спрощення граматичної форми одиниць за допомогою перекладу діяхронного варіанту в групу одиниць з типом відмінювання, що має велику стійкість синхронно. Мова йде про втрату актуальності інтернаціоналізмів, запозичених в склад німецької мови в період латинізації. П. Браун називає в якості однієї з причин відмирання лексичних одиниць поява «небезпечних конкурентів» («*gefährliche Konkurrenzwörter*») [25; 123]. На нашу думку, тут діє принцип мовної економії, що реалізується за допомогою появи англійських запозичень в німецькій мові:

der Reformator → *Reformer*, *der Bankier* → *Banker*, *Der Redakteur* → *Redaktor*.

Категорія числа. Виявлено перехід ряду запозичених одиниць англо-американського походження в категорію однини: *cokes* → *der Koks*, *cakes* → *der Keks*, *cokes* → *der Koks*.

В класі дієслів адаптація проявляється в парадигмі відмінювання запозичених одиниць англо-американського походження.

Запозичені дієслова з англомовними основами, як правило, отримують закінчення *-en* (*shunten, klicken, scrollen, printen, picknicken, planken, managen, scannen*), рідше *-n* (*recyceln*) и відмінюються по слабкому типу: *ich klicke, er klickt, wir haben geklickt*.

Нестійка парадигма відмінювання складних запозичених дієслів англо-американського походження в системі сучасної німецької мови пов'язана з недостатнім ступенем асиміляції.

Варіантність утворення дієприкметника відбувається у процесі семантичної дистрибуції англійських компонентів «*down*», «*up*» і «*out*» по аналогії з відокремленими німецькими компонентами «*herunter*», «*ab*» и «*aus*»: *outsourcen, downloaden, updaten, layouten, inlinen, webdesignen*, і з появою префіксу «*-ge*» на межі кореня і префіксального елемента, наприклад: *downgeloadet, outgesourc(e)t*. Однак, діюча тенденція до збереження оболонки слова-прототипу допускає варіативне утворення дієприкметника за допомогою префіксу «*-ge*» на початку слова: *gedownloadet, geoutsourc(e)t*. Окрім того, в рамках даної тенденції також можлива варіативність (графічна та фонетична) німецького суфіксу слабких дієслів «*-t*» та англійського «*-ed*»: *gedownloaded, geoutsourced*.

При утворенні перфектної форми у більшості випадків використовується дублююча форма «*heruntergeladen*» для дієслова «*downloaden*». При відсутності відповідностей допускається вживання форм як у випадку з невідокремленими префіксами: «*verbumfiedeln*» (*verbumfiedelt*), «*rechtfertigen*» (*gerechtfertigt*): «*gelayoutet*», «*gedownloadet*», «*geoutsourct*». Варіанти з запозиченими суфіксами (*gelayouted, gedownloaded, geoutsourced*) є нетиповими для літературної мови і маркують не кодифіковану мову чатів Інтернет-форумів.

Доказом успішної адаптації англіцизмів на морфологічному рівні виступають запозичені дієслова, прототип на основа яких в мові-донора має

фіналь «-le»: *to google, to recycle*. В системі німецької мови дані запозичення англо-американського походження інтегровані в вербальну словотвірну модель із суфіксом «-el», що значно спрощує парадигму їхнього відмінювання: *googeln* → *googelte, gegoogelt*; *recyclen* → *recyclte, recycelt*.

В ході нашого дослідження було виявлено, що лексичні одиниці підпорядковуються законам розвитку мови-реципієнта, її функціонально-стилістичним нормам, що є головною умовою для успішного функціонування в мові. Запозичена одиниця поступово втрачає певні граматичні характеристики, що були їй притаманні у мові-донорі, і отримує нові, що є характерними для мови реципієнта.

2.4 Особливості адаптації англіцизмів на лексикологічному рівні

Лексика традиційно є найбільш змінюваною частиною мови завдяки її кумулятивному потенціалу, що дозволяє забезпечити зв'язок на діяхронічному зрізі. Якщо граматику вважається відносно закритою і стабільною системою, то лексична система – відкритою і нестабільною. Ні на одному мовному рівні мова не є настільки зміненою, як в області словникового запасу, помічає П. Браун, посилаючись на зміни словникових зв'язків як наслідку змін історичних (соціальних) відношень [25;158].

Історична зміна слова як провідної одиниці лексико-семантичної системи і його зв'язків з іншими одиницями словникового запасу зумовлює об'єднання лексичного і семантичного рівнів з метою аналізу тенденцій процесу адаптації іншомовного матеріалу. Збагачення словникового запасу відбувається не лише завдяки неологізації та запозичень, а також завдяки розширенню семантичної структури словникового складу мови.

У німецькій германістиці зміни на лексичному рівні позначають терміном «Wortschatzwandel», під яким розуміють різноманітність безперервних процесів перетворень, втрати та новоутворення мовних одиниць. («Vielfalt der ständig verlaufenden Prozesse der Umgestaltung, des Verlusts und der Neubildung sprachlicher Elemente»).

Так як процеси лексико-семантичних змін є необхідністю у відображенні складної і постійно змінюваної системи, якою є для носія мови оточуюча їх реальність, змінами даного рівня можна вважати будь-які зміни зв'язків між знаками німецької мови та зовнішньою дійсністю [41;106].

Як і на попередніх рівнях, тенденції, що фіксуються різними авторами в лексико-семантичній системі німецької мови, мають неоднакове відношення до процесу американізації.

До загальних тенденцій лексико-семантичного рівня германіст Г. Вольф відносить три тенденції в словниковому складі німецької мови:

1. Тенденцію до популяризації
2. Інтернаціоналізація
3. Стратегічне вживання лексичних одиниць [53;241].

1. Під популяризацією розуміється тенденція проникнення лексичних одиниць із різних сфер життєдіяльності в німецьку мову. При цьому спостерігаються зміни значення слова на фоні розширення ментального лексикону користувачів. Дана тенденція є екзоглосною, враховуючи той факт, що серед відібраних із словникової периферії одиниць є англломовні запозичення, наприклад: *Speed, Action, Timing, Coffee-Break*.

2. Тенденція інтернаціоналізації виражається в лексичному запозиченні із англійської мови та впливаючої інтерференції лексико-семантичного характеру. Більшість запозичень є інтернаціоналізмами в більш вузькому значенні слова, а саме, зустрічаються в ряді європейських мов, які також зазнали впливу англійської мови: *Integration, Globalization, Kompetenz*.

3. Під тенденцією стратегічного використання лексичних одиниць розуміється явище заміни власне німецьких одиниць більш престижними лексичними одиницями англійського походження. Однак, на відміну від семантичної меліорації, в даному випадку слід зазначити стилістичний прийом, що пов'язаний з наданням переваги одиницям з нейтральним стилістичним номіналом соціальних жаргонізмів – одиниць, які зберігають

статусні характеристики мови-донора : *das Cockpit* (в літаку) замість *das Armaturenbrett*.

Окрім вище зазначених тенденцій слід зазначити ще одну важливу тенденцію, що розповсюджується на лексико-семантичний рівень, а саме, апостеріорізація запозиченого матеріалу англо-американського походження як вид гібридизації запозичених та автохтонних одиниць.

Апостеріорізацією чи апостеріорною деривацією називається процес утворення нових одиниць чи значень на основі раніше запозиченого матеріалу мови-донора, при чому деривати є незрозумілими, непопулярними або невідомими в даному значенні в самій мові-донорі, наприклад: *Twen, Dressman, Handy, Beamer, Talkmaster* (одиниці); *toppen, killen* (значення).

2.4.1 Поділ англіцизмів за тематичними групами

Беручи до уваги зазначені нами принципи, ми проведемо аналіз тематичних груп англо-американських запозичень, а саме, визначимо і охарактеризуємо їх склад.

В ході досліджень було виявлено 16 тематичних груп:

„Політика“ (151 л.о.), „Інноваційні технології“ (116 л.о.), „Музика“ (18 л.о.), „Мода“ (54 л.о.), „Транспорт“ (9 л.о.), „Наука“ (125 л.о.), „Емоційна сфера людини“ (27 л.о.), „Спорт“ (36 л.о.), „Кіно“ (56 л.о.), „Дозвілля“ (47 л.о.), „Здоров'я“ (18 л.о.), „Кулінарія“ (28 л.о.), „Криміналістика“ (27 л.о.), „Природа“ (27 л.о.), „Архітектура“ (18 л.о.), „Різне“ (54 л.о.).

Внаслідок приналежності деяких англіцизмів до кількох тематичних груп, ці л. о. були включені до складу кількох тематичних груп. Для визначення приналежності до певної тематичної групи ми послуговуємось контекстом, у якому реалізується англіцизм.

Досить помітним є нерівномірність складу тематичних груп, на які було поділено досліджуваний нами корпус англійських запозичень.

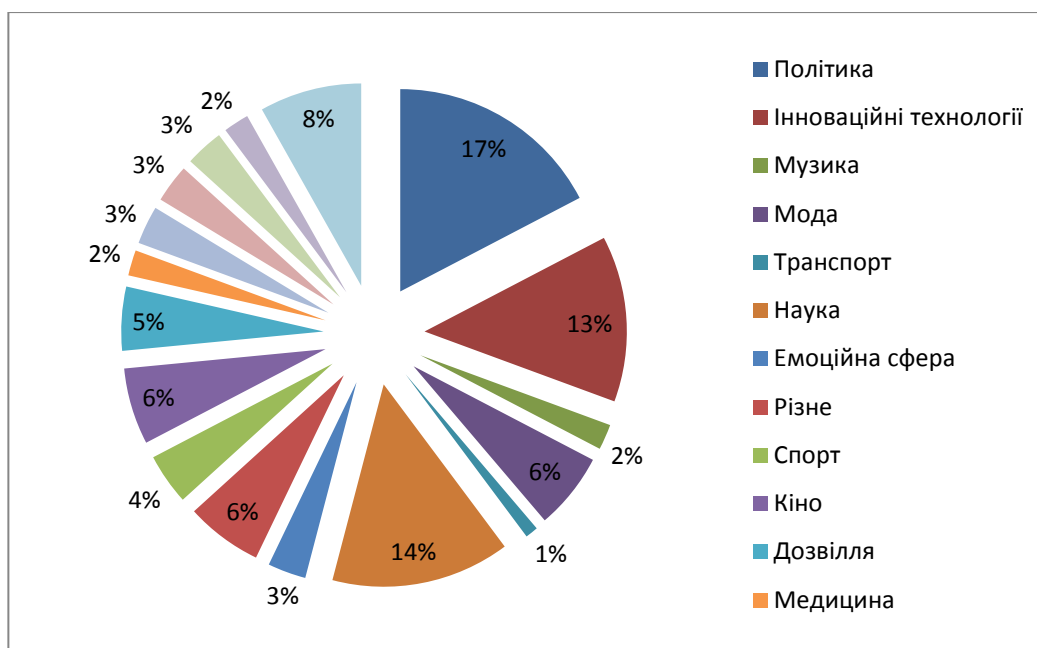

Рис. 11. Розподіл запозичених англiцизмiв за тематичними групами (у вiдсотковому співвiдношеннi)

У ходi дослідження було встановлено, що тематична група „*Політика*“ є найчисельнiшою i нараховує 151 запозичення у корпусi. Останнiм часом в соціально-політичній сферi з'явилась велика кiлькiсть нових термiнiв, що обумовлює серйознi соціально-економiчнi змiни по всiй Європi, а зокрема в Нiмеччинi. Процес запозичення англiцизмiв у сферi політики та економiки має стiйку тенденцiю пришвидшення протягом останнiх десятилiть на свiтовiй аренi. В результатi процесу глобалiзацiї в лексику європейських мов проникають численнi фiнансовi, політичнi та комерцiйнi термiни. Слiд зазначити, що лексичнi одиницi, що позначають поняття iз сфери економiки, мiжнародних вiдносин та політики є тематично пов'язаними. Тому їх було об'єднано в одну тематичну групу. Було видiлено такi під категорiї у данiй сферi:

- Термiни, що позначають поняття економiчної, політичної та бізнесу: *Diversity Management, das Marketingtool, das Business, das Deal, das Outsourcing, das Clearing.*

- Терміни, що позначають осіб, причетних до даної сфери: *der Top-Agent, der Manager, der Banker, der Dealer*,
- Терміни, що позначають речі та абстрактні поняття даної тематичної групи: *Business-Card, das Cash, das Handout, das Establishment*.
- Назви заходів даної сфери: *das Voting, das Briefing, das Outsourcing*.

Тематична група «**Інноваційні технології**» є передбачувано однією з найбільших (116 л.о.). Загальноприйнятим фактом є стрімкий розвиток технологій, появою нових гаджетів, внаслідок чого виникає необхідність розширення арсеналу термінології для позначення нових пристроїв та процесів. Виокремлено такі підгрупи:

- Назви пристроїв: *das Handy, die Digitalkamera, der PC, die Playstation, der Laptop, iPod, der MP3-Player, die Digicam*.
- Назви понять, що пов'язані з даною сферою: *Mail-Box, Image, Mediaplayer, Mega-Byte, Highspeed, Home-Office, Plug-and-Play – Function*.
- Назви осіб, які працюють у сфері інноваційних технологій: *der Web-Designer, der Blogger, der Task-Manager*.

Чисельною тематична група, що включає англомовні запозичення категорії «**Особи**». Відповідна група складається з таких підгруп:

- Найменування осіб, що вступають в соціальні відносини: *der Outsider, der Insider, der Boyfriend, der Womanizer*.
- Назви осіб згідно сфери діяльності: *der Allround-Athlet, der Babysitter, der Broker, der Chefcoach, Fußball-Star*.
- Назви істот: *das Girl, der/das Alien, die Mum*.

Наступною у кількісному складі представлена тематична група «**Кіно**» (56 л.о.). Американський кінематограф є один із найуспішніших в світі. Лівову частку кінопродукції складають стрічки американського походження,

що є причиною розповсюдження термінології мови-донора для позначення нових понять. Нами було виділено такі підгрупи англіцизмів даної сфери:

- Назви продуктів кінематографу: *die Feature, der Horrorfilm, das/die Movie, die Daily Soap*.
- Назви предметів для реалізації кінематографічної діяльності: *das Display, der Pixel, der DVD-Player*.
- Назви осіб, які працюють у даній сфері: *der Producer*.

Тематична група «**Мода**» не поступається за чисельністю попередній тематичній групі. У складі корпусу налічує близько 6% лексичних одиниць (54 л.о.). Сюди належать:

- Найменування предметів одягу: *der Pullover, der Coat, der Bodysuit, das Sweatshirt, der Sweater, das Street-Wear, das T-Shirt, der*
- Назви тканин: *der Tweed, der Cloth*.
- Поняття, пов'язані з модою: *das Piercing, das Make-up, der Bob (Friseur), der Eyeliner, der Look*.

У тематичній групі «**Дозвілля**» (47 л.о.) нами було виокремлено наступні підгрупи:

- Назви місць відпочинку: *das Resort, das Hostel, das Hotel, das Apartment*.
- Назви осіб, які залучені у даній сфері: *der City-Guide, der Animator, die Hostess, der Hotel-Manager*.
- Назви розваг: *die After-Work-Party, das Puzzle-Spiel, die Quiz-Show, der Workshop*.

Слід за названою групою розташувалась тематична група «**Спорт**». Тематична група включає такі підгрупи:

- Види спорту, спортивні ігри: *der Paintball, das Sky-Diving, der Speedball, der Softball, das Snowboarding*.
- Назви гравців: *der Boxer, der Speaker (Boxen), der Speedway-Renner, der Sprinter*.

- Назви видів змагань: *der Sprint, der Poker-Runde, das Jogging*.
- Назви понять спортивної тематики: *der Uppercut, der Slice, das Surfbrett*.

Тематична група «**Кулінарія**» є нечисленною у корпусі та зустрічається зокрема у рекламах (28 л.о.). Лексичні одиниці можна поділити на такі підгрупи:

- Назви страв: *der/ das Sandwich, der Pudding, der Milkshake, der Cheeseburger*.
- Назви напоїв: *der Whisky, das Coca-Cola, Coffee-to-go*.
- Дії, що виконуються у процесі кулінарних приготувань: *grillen, mixen*.

Тематичну групу «**Природа**» складають в основному іменники, що позначають видову різноманітність тварин і рослин (27 л.о.). Нами було поділено дану групу на наступні підгрупи:

- Назви порід тварин: *Drever, English Setter, Pointer (Hunderassen)*.
- Назви рослин: *die Cranberry*.

Тематична група «**Криміналістика. Злочинна діяльність**» є нечисленною (27 л.о.) в даному корпусі та представлена наступними категоріями:

- Назви кримінальних порушень: *das Kidnapping, das Carjacking*.
- Назви осіб, причетних до кримінальних діянь: *der Hacker, der Gangster*.

Тематичну групу «**Емоційна сфера людини**» складають в основному іменники, що позначають емоційні, почуття, риси характеру, психічні стани (27 л.о.). Лексичні одиниці були розподілені на наступні підгрупи:

- Моральні якості людини: *die Fairness, die Coolness*.
- Психічні стани: *der Horror*.

До тематичної групи «**Здоров'я**» (18 л.о.) було включено такі лексичні одиниці:

- Терміни, що пов'язані зі станом здоров'я: *die Wellness, das Blackout, der Burn-out*.
- Назви шкідливих для здоров'я речовин та осіб, що їх вживають: *der Junkie, das Crack*.
- Назви хвороб: *AIDS und HIV-Infektion, Dandy-Walker-Syndrom, Turner-Syndrom*.

Тематична група «Музика» (18 л.о.) включає такі категорії:

- Назви музичних стилів: *der Swing, die Rap-Musik, die Rock-Musik, Rock`n Roll*.
- Назви осіб, причетних до даної сфери: *der Breakdancer, der DJ, der Pop-Star*.
- Назви понять, пов'язаних з музикою: *der Synthesizer, die Drums, der Beat, der Track*.

До тематичної групи «Архітектура» (18 л.о.) нами було віднесено такі англіцизми корпусу:

- Назви приміщень: *die Lounge, das Studio (in der Wohnung), die Kitchenette*.

Тематична група «Транспорт» (9 л.о.) є найменш чисельною і включає такі підгрупи:

- Назви транспортних засобів: *das Bike, der Skooter, der Buggy*.
- Назви осіб, що працюють у даній сфері: *die Stewardess, der Truck-driver*.

Англіцизми, що не потрапили до вище названих тематичних груп потрапили до групи «Різне» (54 л.о.) : *der/das VIP-Bereich, das/die Virtual-Work, das Zeit-Limit, der Trick, der Airbrush*.

Деякі англіцизми потрапили до кількох тематичних груп у зв'язку наявності двох або більше лексичних значень. Наприклад, англіцизм *das Image* має такі значення:

1. Імідж як соціально-психологічний образ особистості

2. Імідж як особлива манера одягу, макіяжу.

2.4.2 Актуалізація лексичних значень англіцизмів у контексті

Враховуючи наявність явища полісемії нами було простежено актуалізації значення англіцизмів внаслідок їх реалізації у контексті. Також був врахований фактор частотності вживання англіцизмів згідно з даними словника **Duden**. Дані частотності вживаності лексичних одиниць згенеровані комп'ютером та додані до базису корпусу словника **Duden**. Корпус даного словника включає мільярди слів та словосполучень із текстів Інтернет-ресурсів протягом останніх 50-ти років різної тематики. Матеріали газет та журналів також включені до цього списку.

Авторами словника визначено 5 рівнів частотності вживання л.о.:

1. ■■■■ - слово належить до 100 найбільш вживаних слів у корпусі словника.
2. ■■■■□ - слово належить до 1000 найбільш вживаних слів у корпусі словника.
3. ■■■□□ - слово належить до 10000 найбільш вживаних слів у корпусі словника.
4. ■■□□□ - слово належить до 100000 найбільш вживаних слів у корпусі словника.
5. ■□□□□ - слово належить до 10000 найбільш вживаних слів у корпусі словника і майже не є у вжитку сучасної німецької мови.

Запозичене з англійської мови *speech* в англійській та німецькій мові зустрічається у значенні «промова, спіч». В німецькій мові слово *die/der Speech* входить до словникового вжитку німців, що свідчить про асиміляцію даного англіцизму в німецькій мові. Напр.:

Eine gute Rede hat immer einen persönlichen Bezug.

*Die Queen's **Speech** war mit Spannung erwartet worden, feierlich eröffnet die britische Monarchin traditionell die neue Sitzungsperiode des britischen Parlaments.*

Даний англіцизм входить до складу сталого виразу *einen/eine Speech halten*, що витісняє слово *die Rede* із лексичного запасу німців, напр.:

*Der Entertainer, Moderator und Produzent Stefan Raab wird auf der diesjährigen Bits und Pretzels die Eröffnungs-Keynote **Speech halten**.*

Проте, в англійській мові дана лексична одиниця має наступні значення:

А) здатність говорити, дар мовлення:

*Children usually develop **speech** in the second year of life.*

*People who suffer a stroke may experience a loss of **speech**.*

Б) процес мовлення:

*Some expressions are used more **in speech** than in writing.*

В) манера мовлення:

*His **speech** was slurred and I thought he was drunk.*

Г) певний уривок у п'єсі:

Do you know the words to Hamlet's famous speech at the beginning of Act III?

У порівнянні з англійською мовою даний англіцизм має звужене значення у мові-реципієнті. Проте, відрізняється середнім ступенем адаптації, оскільки зафіксований в словниках обох мов, але має певні еквіваленти у мові-реципієнті.

Англіцизм *der Deal* в німецькій стандартизованій мові має значення «домовленість, угода». Напр.:

Der Deal mit den Italienern war sehr erfolgreich.

Глумачний словник Duden дає такі визначення даного терміну:

1. *Abmachung, Vereinbarung; Handel*

2. *A. (umgangssprachlich) [zweifelhaftes] Geschäft*

B. (Jargon) Geschäft, bei dem mit [kleinen Mengen] Rauschgift gehandelt wird

Даний англiцизм отримав не лише нейтральне значення у мові-реципієнті, а також став жаргонізмом та отримав сленгові значення негативної конотації. Напр.:

Als die Polizei erschien, ist **der Deal** geplatzt.

В англійській мові слово **a deal** означає «домовленість, згода». Напр.:

*I'll **make/do a deal** with you - you wash the car and I'll let you use it tonight.*

*The unions and management have made a year pay and productivity **deal**.*

Згідно визначенню словника *Cambridge Dictionary* слово **a deal** входить до словосполучення **a good/great deal**, що має значення «велика кількість». Напр.:

*A **great deal of** effort has gone into making the software reliable.*

*They still need **a great deal** more money to finish the project.*

Запозичення **der/das Event**, вперше внесений до тлумачного словника німецької мови *Duden* у 1996 році, тобто є не новим у вжитку німецької мови. Проте, даний англiцизм має лише його нейтральне значення, а саме, «важлива подія». Напр.:

***Dieser Event** findet im Rahmen der Career Insights statt - fünf volle Tage im Sinne Ihrer Karriere!*

В англійській мові дане слово має те саме лексичне значення. Напр.:

*This was an important **event**, not just for the country itself, but for the wider region as a whole.*

Проте, існує ряд інших значень:

А) змагання з відповідного виду спорту : *The women's 200 metre **event** will be followed by the men's 100 metres.*

Б) результат: ***The event** of his enterprise was doubtful.*

В) прийом, зустріч: *Susannah's party was the social **event** of the year.*

Г) фіз. перетворення: *The International Nuclear and Radiological **Event** Scale (INES) was introduced in 1990 by the International Atomic Energy Agency (IAEA) in order to enable prompt communication of safety-significant information in case of nuclear accidents.*

Англiцизм **das Business** вживається в нiмецькiй мовi у таких значеннях:

А) бiзнес: *Mit der Pflanzung eines Amberbaum wurde der neue **Business** Park im Herzen von Baden bei Wien eroffnet.*

Б) справа: *Du bist selbststendig und liebst dein **Business** eigentlich heiB und innig?*

В) комерцiя: *Was sind die Trends für Ihr **Business** und wie können Sie diese mit Werten in Einklang bringen?*

Лексична одиниця була запозичена з значеннями iз англiйськoї мови та не набула власних у нiмецькiй. Кiлькiсть значень слова business англiйськiй мовi є дещо бiльшою:

А) дiяльнiсть, пов'язана з купiвлею або продажем товарiв та послуг: *Our firm **does** a lot of business **with** overseas customers.*

Б) компанiя, що займається продажем та покупкою товарiв та послуг: *The two brothers set up/started up a clothes retailing **business**.*

В) робота, справа: *I'm in Baltimore **on business**.*

Г) кiлькiсть зробленої роботи або проданої продукцiї: *How is **business** (= are you selling much) at the moment?*

Д) ситуацiя або дiяльнiсть: *We have some unfinished **business** to discuss.*

Е) дiяльнiсть або робота, що залежить вiд певного виконавця:

*I started on the **business** of filling out the form.*

*What she does with her life is her **business**.*

У ходi нашого дослідження було виявлено англiцизм *die Card*, вiрогiднiсть вживання якого є на другому рiвнi згiдно з даними словника *Duden* i є повним субститутом нiмецького слова *die Karte*. Напр.:

Die Card ID ist eine 13-stellige, eindeutige Identifikationsnummer; immer beginnend mit CREX + folgend 9 alphanumerische Zeichen.

Проте, даний англiцизм став твiрною лексемою багатьох похiдних термiнiв:

А) *die T-Card* – die aufladbare Chipkarte, die als Telecard und auch als Paycard genutzt werden kann, z.B.:

Für bestimmte Anwendungen (z.B. als Rettungsanker) könnte **die T-Card** der Deutschen Telekom interessant sein.

B) **die E-Card** – elektronische Grußkarte, z.B.:

*Es lässt sich vom Empfänger nicht mehr nachvollziehen, von welchem realen Ort aus **die E-Card** versendet wurde.*

C) **die Callingcard** – 1) Telefonkarte zum internationalen bargeldlosen

Telefonieren;

2) Visitenkarte.

*Mit einer **Callingcard** können Sie vom eigenen Festnetz, vom Handy sowie aus Telefonzellen günstiger telefonieren.*

D) **die Smartcard** - Plastikkarte mit Mikrochip als Zahlungsmittel, Datenträger oder Ausweis, z.B.:

*Aus Sicherheitsgründen ist die Freischaltung **der Smartcard** nur für einen begrenzten Zeitraum gültig.*

E) **die Bahncard** – Ausweiskarte, die dazu berechtigt, Fahrkarten (der Deutschen Bahn AG) zu ermäßigtem Preis zu erwerben. z.B.:

*Profitieren Sie jetzt von den Vorteilen der Jubiläums-**Bahncard** 25 mit den gleichen Vorteilen wie **die Bahncard** 25.*

Під час нашого дослідження було проведено порівняння частотності вживання німецьких лексичних одиниць та їхніх англійських відповідників. Частота вживаності визначається згідно шкали, поданою редакцією словника Duden, вказаною нами вище. Встановлено такі закономірності:

- Було виявлено англіцизми, що частіше вживаються, ніж їхні німецькі синоніми, а саме:

<i>Запозичений англіцизм</i>	<i>Частота вживання (за 5 рівнями словника Duden)</i>	<i>Німецький синонім</i>	<i>Частота вживання (за 5 рівнями словника Duden)</i>
Der Partner	1/10000	Der Teilhaber	1/100000
Das Ticket	1/10000	Die Fahrkarte	1/100000
Der Workshop	1/10000	Das Arbeitstreffen	1/100000
Das Meeting	1/10000	Die Besprechung	1/100000
Der Discounter	1/10000	Der Billigmarkt	1/1000000
Der Computer	1/10000	Der Rechner	1/100000
Der Mainstream	1/10000	Die Mehrheitsstimmung	1/1000000
Das Brainstorming	1/100000	Die Denkrunde	1/1000000
Das Casting	1/100000	Die Rollenbesetzung	1/1000000
Die Deadline	1/100000	Der letzte Termin	1/1000000
Die Webseite	1/100000	Der Netzauftritt	1/1000000
Der/das Laptop	1/10000	Der Klapprechner	1/1000000
chatten	1/10000	netzplaudern	1/1000000

- Було виявлено англіцизми, що є абсолютними субститутами їхніх німецьких відповідників, а саме:

<i>Запозичений англіцизм</i>	<i>Частота вживання (за 5 рівнями</i>	<i>Німецький синонім</i>	<i>Частота вживання (за 5 рівнями</i>

	<i>словника Duden)</i>		<i>словника Duden)</i>
Der Flyer	1/100000	Der Handzettel	1/100000
Der/das Smalltalk	1/1000000	Die Plauderei	1/1000000
Der Burnout	1/100000	Die Erschöpfung	1/100000
fair	1/10000	zuverlässig	1/10000
live	1/10000	original	1/10000
clever	1/10000	klug	1/10000
canceln	1/100000	absagen	1/100000
updaten	1/100000	aktualisieren	1/100000
chillen	1/100000	abschalten	1/100000
scannen	1/100000	einlesen	1/100000
Die Celebrity	1/100000	Die Prominente	1/100000
downloaden	1/10000	herunterladen	1/10000
Das Handy	1/10000	Das Mobiltelefon	1/10000
Der Cocktail	1/10000	Das Mischgetränk	1/10000

Отже, варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку німецької мови наявне явище паралельного вживання німецьких та англійських слів з однаковим значенням. Це свідчить про те, що в мові поки що існують абсолютні синоніми, які виконують функцію семантичної варіативності та співіснують в мові.

Як показує аналіз мовного матеріалу, певні англіцизми складають серйозну конкуренцію відповідним синонімам німецької мови, що спричинює витіснення німецьких слів англіцизмами. Така тенденція

свідчить про високий рівень асиміляції лексичних одиниць на лексико-семантичному рівні сучасної німецької мови.

Висновки до розділу 2

Метою емпіричної частини нашого дослідження є визначення рівня адаптації та частоти вживання англійських запозичень згідно за критеріями таких категорій як приналежність до певної тематичної групи, частин мови, лексико-семантичних полів та пристосування до фонологічних ознак сучасної німецької мови. У ході дослідження проаналізований кількісний показник запозичень, описана адаптація англіцизмів до фонетичної, морфологічної та лексикологічної підсистем сучасної німецької мови.

Аналіз рівнів адаптації здійснений на основі репрезентативного корпусу, що складається з 892 англіцизмів. Корпус запозичень укладений на основі матеріалу сучасної німецькомовної преси.

На фонетичному рівні було встановлено, що англіцизмів є одно- або двоскладовими, а саме, 41% (366 л.о.) запозичень є односкладовими, 38,8% (346 л.о.) англіцизмів є двоскладовими. Більш ніж половина односкладових англіцизмів артикулюється за англійським зразком, що вказує на низький рівень адаптації до вимовних норм сучасної німецької мови.

Деякі англіцизми все ще перебувають на стадії адаптації до мови-реципієнта, внаслідок чого набувають вимовних ознак німецької мови та артикулюються за німецьким зразком, але водночас зберігають існування англійського артикуляційного варіанту.

Суть адаптації на морфологічному рівні полягає в набутті англіцизмами нових граматичних парадигм, що не є притаманними для мови-донора. За частиномовними категоріями всі запозичення було поділено на: іменники (738 л.о.), дієслова (84 л.о.), прикметники (70 л.о.).

Іменники отримують граматичні категорії, притаманні граматичним нормам німецької мови, а саме, оформлення категорії роду, німецькі артиклі

та відмінкові закінчення. Було встановлено чотири шляхи оформлення категорії множини іменників: зміна артикля (*der Trainer – die Trainer*), зміна кореневого голосного (*das BMX-Rad – die BMX-Räder*), утворення неправильної множини (*der Businessman – die Businessmen*), шляхом додавання суфіксів (*das Handy – die Handys*). Було встановлено, що більшість іменників утворюють категорію множини останнім способом (530 л.о.).

Оформлення категорії роду на основі принципу найближчого відповідника німецької мови (наприклад, семантичним відповідником *der Boy-der Junge*), а також принципом домінантності гіпероніма (*der Longdrink* по аналогії з *der Alkohol*).

Репрезентантом дієслова німецької мови виступає інфінітив, від якого утворюються парадигма форм дієслова. Запозичені з німецької мови дієслова отримують закінчення інфінітива *-en* (напр.: *klicken, scrollen, printen*), рідше *-n* (*recyclen*) и відмінюються по слабкому типу: *ich klicke, er klickt, wir haben geklickt*.

Нестійка парадигма відмінювання складних запозичених дієслів англо-американського походження в системі сучасної німецької мови пов'язана з недостатнім ступенем асиміляції.

Лексико-семантична адаптація англійських запозичень ілюструється в роботі шляхом демонстрації актуальності вживання англіцизмів у всіх суспільно-соціальних сферах. Тематична класифікація англіцизмів характеризується приналежністю слів декільком семантичним групам, а також наявністю загальноживаної лексики, що не має специфічних ознак приналежності до певної тематичної групи. У ході нашої роботи було визначено такі тематичні групи: „Політика“ (15 л.о.), „Інноваційні технології“ (116 л.о.), „Музика“ (18 л.о.), „Мода“ (54 л.о.), „Транспорт“ (9 л.о.), „Наука“ (125 л.о.), „Емоційна сфера людини“ (27 л.о.), „Спорт“ (36 л.о.), „Кіно“ (56 л.о.), „Дозвілля“ (47 л.о.), „Здоров'я“ (18 л.о.), „Кулінарія“ (28 л.о.), „Криміналістика“ (27 л.о.), „Природа“ (27 л.о.), „Архітектура“ (18 л.о.),

„Різне“ (54 л.о.). Було встановлено, що найбільше англіцизмів вживається у сфері політики та інноваційних технологій.

Також було описано парадигму значень англіцизмів. Було простежено зміну семантичного значення запозичень, а також явище звуження і розширення лексичного значення.

Явище запозичення супроводжується утворенням синонімів. Під час нашого дослідження було проведено порівняння частотності вживання німецьких лексичних одиниць та їхніх англійських відповідників та встановлено тенденцію паралельного вживання німецьких та англійських слів з однаковим значенням. Це свідчить про те, що в мові поки що існують абсолютні синоніми, які виконують функцію семантичної варіативності та співіснують в мові.

Як показує аналіз мовного матеріалу, певні англіцизми складають серйозну конкуренцію відповідним синонімам німецької мови, що спричинює витіснення німецьких слів англіцизмами. Така тенденція свідчить про високий рівень асиміляції лексичних одиниць на лексико-семантичному рівні сучасної німецької мови.

Отже, із вище зазначеного можна зробити висновок, що адаптація англіцизмів на різних мовних рівнях є неоднорідною та перебуває у стані розвитку.

Загальні висновки

Однією з характерних рис розвитку сучасної цивілізації є, з однієї сторони, тенденція до зближення соціумів (економічна та соціальна глобалізація), а з іншої, усвідомлення і культивування особистої (національної, етнічної, регіональної) ідентичності, своєрідність якої найбільше проявляється на фоні взаємодії з іншими культурами. Особливої актуальності набуває проблема міжкультурної комунікації, в рамках якої розглядаються контакти носіїв різноманітних культур і мов, де мова виступає в ролі найголовнішої ознаки ідентичності.

У лексичному складі мови постійно накопичується інформація про історію та культуру народу, який взаємодіє з іншим народом. Ця інформація входить до складу семантики слова, його смислових нашарувань. Таким чином, лексичні запозичення є важливим індикатором культурно-цивілізаційного впливу.

Словниковий склад мови знаходиться у стані постійної зміни. Збагачення лексико-семантичної системи мови шляхом запозичення є одним із законів історичного розвитку мови. Запозичення – процес, в результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент.

Виникненню явища запозичення передують ряд причин, що зумовлюють проникнення іншомовного лексикону у мову-реципієнт. Процеси семантичних змін запозичень відбуваються через мобільність семантичних меж запозичених слів. До причин, що викликають ці зміни, належать психологічні, соціокультурні, історичні та лінгвальні причини.

Мовний вплив у вигляді інтерференції, в результаті якої виникають запозичення, можливий лише за участі факторів, що за своєю природою поділяються на інтра- та екстралінгвістичні, тобто мовні та позамовні.

Запозичена із англійської мови лексика з'явилась в кінці XIX століття і набула поширення в німецькій мові у повоєнні часи. Якщо англіцизми, що проникли в німецьку мову на початку XX століття, адаптувались до системи мови-реципієнта, то помітною рисою другої „хвилі“ англомовних запозичень

можна вважати їх проникнення у склад німецької мови в неадаптованому вигляді (із збереженням графіки і граматичних особливостей мови-донора).

Давно відомим є той факт, що іншомовні слова часто мають перед рідними синонімами перевагу в тому, що дають оцінку мовцю у соціальному плані. За допомогою вживання таких слів мовець підкреслює рівень проінформованості про нове, сучасне та пріоритетне. На сьогоднішньому етапі явище вживання англіцизмів є загальноприйнятим для німецької мови.

В результаті нашого дослідження було визначено рівні адаптації та частоти вживання англійських запозичень згідно за критеріями таких категорій як приналежність до певної тематичної групи, частин мови, лексико-семантичних полів та пристосування до фонологічних ознак сучасної німецької мови. У ході дослідження проаналізований кількісний показник запозичень, описана адаптація англіцизмів до фонетичної, морфологічної та лексикологічної підсистем сучасної німецької мови.

Аналіз рівнів адаптації здійснений на основі репрезентативного корпусу, що складається з 892 англіцизмів. Корпус запозичень укладений на основі матеріалу сучасної німецькомовної преси.

На фонетичному рівні було встановлено, що англіцизмів є одно- або двоскладовими, а саме, 41% (366 л.о.) запозичень є односкладовими, 38,8% (346 л.о.) англіцизмів є двоскладовими. Більш ніж половина односкладових англіцизмів артикулюється за англійським зразком, що вказує на низький рівень адаптації до вимовних норм сучасної німецької мови.

Деякі англіцизми все ще перебувають на стадії адаптації до мови-реципієнта, внаслідок чого набувають вимовних ознак німецької мови та артикулюються за німецьким зразком, але водночас зберігають існування англійського артикуляційного варіанту.

Суть адаптації на морфологічному рівні полягає в набутті англіцизмами нових граматичних парадигм, що не є притаманними для мови-донора. За частиномовними категоріями всі запозичення було поділено на: іменники (738 л.о.), дієслова (84 л.о.), прикметники (70 л.о.).

Іменники отримують граматичні категорії, притаманні граматичним нормам німецької мови, а саме, оформлення категорії роду, німецькі артиклі та відмінкові закінчення. Було встановлено чотири шляхи оформлення категорії множини іменників: зміна артикля (*der Trainer – die Trainer*), зміна кореневого голосного (*das BMX-Rad – die BMX-Räder*), утворення неправильної множини (*der Businessman – die Businessmen*), шляхом додавання суфіксів (*das Handy – die Handys*). Було встановлено, що більшість іменників утворюють категорію множини останнім способом (530 л.о.).

Оформлення категорії роду на основі принципу найближчого відповідника німецької мови (наприклад, семантичним відповідником *der Boy-der Junge*), а також принципом домінантності гіпероніма (*der Longdrink* по аналогії з *der Alkohol*).

Репрезентантом дієслова німецької мови виступає інфінітив, від якого утворюються парадигма форм дієслова. Запозичені з німецької мови дієслова отримують закінчення інфінітива *-en* (напр.: *klicken, scrollen, printen*), рідше *-n* (*recyclen*) и відмінюються по слабкому типу: *ich klicke, er klickt, wir haben geklickt*.

Нестійка парадигма відмінювання складних запозичених дієслів англо-американського походження в системі сучасної німецької мови пов'язана з недостатнім ступенем асиміляції.

Лексико-семантична адаптація англійських запозичень ілюструється в роботі шляхом демонстрації актуальності вживання англіцизмів у всіх суспільно-соціальних сферах. Тематична класифікація англіцизмів характеризується приналежністю слів декільком семантичним групам, а також наявністю загальноновживаної лексики, що не має специфічних ознак приналежності до певної тематичної групи. У ході нашої роботи було визначено такі тематичні групи: „Політика“ (15 л.о.), „Інноваційні технології“ (116 л.о.), „Музика“ (18 л.о.), „Мода“ (54 л.о.), „Транспорт“ (9 л.о.), „Наука“ (125 л.о.), „Емоційна сфера людини“ (27 л.о.), „Спорт“ (36 л.

о.), „Кіно“ (56 л.о.), „Дозвілля“ (47 л.о.), „Здоров'я“ (18 л.о.), „Кулінарія“ (28 л.о.), „Криміналістика“ (27 л.о.), „Природа“ (27 л.о.), „Архітектура“ (18 л.о.), „Різне“ (54 л.о.). Було встановлено, що найбільше англіцизмів вживається у сфері політики та інноваційних технологій.

Також було описано парадигму значень англіцизмів. Було простежено зміну семантичного значення запозичень, а також явище звуження і розширення лексичного значення.

Явище запозичення супроводжується утворенням синонімів. Під час нашого дослідження було проведено порівняння частотності вживання німецьких лексичних одиниць та їхніх англійських відповідників та встановлено тенденцію паралельного вживання німецьких та англійських слів з однаковим значенням. Це свідчить про те, що в мові поки що існують абсолютні синоніми, які виконують функцію семантичної варіативності та співіснують в мові.

Як показує аналіз мовного матеріалу, певні англіцизми складають серйозну конкуренцію відповідним синонімам німецької мови, що спричинює витіснення німецьких слів англіцизмами. Така тенденція свідчить про високий рівень асиміляції лексичних одиниць на лексико-семантичному рівні сучасної німецької мови.

Отже, із вище зазначеного можна зробити висновок, що адаптація англіцизмів на різних мовних рівнях є неоднорідною та перебуває у стані розвитку.

Список використаної літератури

1. Білан Н. М. Процес асиміляції запозичених слів у німецькій мові [Електронний ресурс]: / Н. М. Білан — Режим доступу: <http://intkonf.org/bilan-nm-protses-asimilyatsiyi-zapozichenih-sliv-u-nimetskiy-movi/>
2. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию / И. А. Бодуэн де Куртенэ // - М.: Наука, 1967. - Т. 1. - 384 с.
3. Вакулик І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов) : авторефер. дис. канд. філол. наук / Ірина Іванівна Вакулик. – К., 2004. – 20 с.
4. Верещагіна Є.М. Словниковий склад німецької мови / Є.М. Верещагіна // – Харків, 2006. – 456 с.
5. Вишивана Н.В. Природа і структура лексичного значення у сучасній лінгвістичній науці // Н.В. Вишивана / Наукові записки - Випуск 154. – Серія: Філологічні науки – Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2017. – С.447-451
6. Гончаренко Л. О. З історії вивчення запозичень у німецьку мову [Електронний ресурс]: // Л.О. Гончаренко / Наукові записки Чорноморського державного університету. Серія: філологічні науки. – Режим доступу: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/philology/2007/70-57-15.pdf>
7. Гринев С. В. Терминологические заимствования: Краткий обзор современного состояния вопроса: Вопросы заимствования и упорядочения заимствованных терминов и терминологических элементов / С. В. Гринев // – М.: Просвещение, 1982. – 265 с.
8. Джава Н. А. Вплив англійських запозичень на словниковий склад німецької мови / Н. А. Джава // Держава та регіони: Сер. Гуманітарні науки. – Запоріжжя: КПУ, 2012. – № 4 (31). – С. 31–35.

9. Карлинский, А. Е. Проблемы теории языковых контактов / А.Е. Карлинский // Языковые контакты и интерференция. – Алма-Ата: Изд-во КазГУ, 1984. – С. 3-13.
10. Кобенко Ю.В. Типология англо-американизмов в современном немецком литературном языке / Ю.В. Кобенко // Филологические науки, 2012, №11. С. 1245-1248.
11. Котвицька В. А. До проблеми вивчення німецько-англійського мовного контакту та вживання англіцизмів у німецькій мові / В. А. Котвицька // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – Вип. 119. – 2013. – С. 88-91.
12. Котвицька В. А. Особливості семантичної адаптації та функціонування англіцизмів у сучасній німецькій публіцистиці / В. А. Котвицька // Мовні і концептуальні картини світу: наукове видання; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К.: ВПЦ «Київський університет». – Вип. 43. – Ч. 2. – 2013. – С. 246-251.
13. Котвицька В.А. Семантична адаптація англіцизмів у сучасній німецькій мові: дис. канд. філолог. наук : 10.02.04 / В.А. Котвицька; Запоріж. Нац. ун-т – Запоріжжя, 2015.-200 с.
14. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке / Л. П. Крысин // — М.: Наука, 1968. — 208 с.
15. Кулешова Н. А. Морфологическая и словообразовательная ассимиляция англоязычных заимствованных единиц в национальных вариантах немецкого языка: на материале прессы Германии, Австрии, Швейцарии: дис. канд. филол. наук: / Н. А. Кулешова. — Москва, 2009. — 227 с.
16. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминоположений / Д. С. Лотте // – М.: Наука, 1982. — 188 с.
17. Міщенко А.Л. Адаптація англіцизмів до сучасної німецької мови (на матеріалі англіцизмів комп'ютерної галузі й технологій: дис. канд. філолог.

наук: 10.02.04 / А. Л. Міщенко; Кіровоградський державний пед. Інститут ім. В.К. Винниченка – Кіровоград, 2009. – 445 с.

18. Морозова О. Н. Английские заимствования в современном немецком языке: лингводидактический аспект / О. Н. Морозова // Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал. – Тверская государственная сельскохозяйственная академия, 2008. – Вып.12. –С. 39 –46

19. Нестеренко Д.Ю. Словотворчі та морфологічні засади творення відонімних англіцизмів публіцистиці / Д. Ю. Нестеренко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна – Вип. 74 – 2013. – С. 168-172.

20. Орешкина М.В. К вопросу классификации заимствованной лексики / Орешкина М.В // Функциональная лингвистика. Материалы конференции. Часть I. – Симферополь, 1994. - С. 73-75

21. Пастух І. Німецький сленг: інтегративні особливості неологізмів сьогодення / І. Пастух// – Наукові виклади. – 2010. – №4. – С. 76-79.

22. Розен Е. В. На пороге XXI века. Новые слова и словосочетания в немецком языке / Е. В. Розен // – М.: Менеджер, 2000. – 192 с.

23. Романова М. Специфика функционирования англицизмов в немецком молодежном языке / М. Романова //– Москва, 2001. — 180 с.

24. Росавицька М.О. Адаптація англіцизмів на словотвірному підрівні сучасної німецької мови / М.О. Росавицька // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів – Випуск 3 [14 грудня 2017 р.] / Гол.ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2017. – С. 74-75

25. Росавицька М.О. Адаптація англійських запозичень у сучасній німецькій мові / М.О. Росавицька // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів. Випуск 2 [21 грудня 2016 р.] / гол. ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 –

С. 84-86

26. Слаба О.В. Англоамериканізм в лексико-семантичній системі сучасної німецької мови (на матеріалі галузевої лексики з економіки): дис. канд. філолог. наук: 10.02.04 / О. В. Слаба. – Київ, 2003. - 380 с.
27. Степанова М.Д., Чернышева И.И. Лексикология современного немецкого языка. / Степанова М.Д., Чернышева И.И// – М.: Высшая школа, 1962. – 401 с.
28. Тарасова, М.В. Сущность термина «заимствование» / М.В. Тарасова // Язык как фактор интеграции образовательных систем и культур: Сб. науч. ст. (по итогам научногороссийско-украинского семинара) / Под ред. И.Б. Игнатовой, Л.А. Безкоровайной. – Белгород: Изд-во БелГУ, 2008. – Вып. III. – С. 212-215.
29. Тарасова, М.В. К вопросу глобализации английского языка / М.В. Тарасова // Науч-ная мысль Кавказа. – 2008. – №1. – С. 118-121.
30. Хауген, Э. Языковой контакт / Э. Хауген// Новое в лингвистике. – М.: Прогресс, 1972. – Вып. 6. – С. 61-80.
31. Шенфельд Г. Запозичення в німецькій мові. Специфіка / Г. Шенфельд // – Харків, 1987. – 210 с.
32. Щерба Л.В. И. А. Бодуэн де Куртенэ и его значение в науке о языке / Л. В. Щерба // Русский язык в советской школе. – М., 1929. – № 6. – С. 63–71.
33. Braun P. Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache: Sprachvarietäten. / P. Braun // – Stuttgart, 1998. – 265 S.
34. Callies M. Ogiermann E. Onysko A. In Gender Assignment To English Loanwords in German. The Influence Of Methodological Design, Cognitive Factors And Sociolinguistic Variables / M. Callies, E. Ogiermann, A. Onysko // – Amsterdam: Benjamins, 2013 – 144 S.
35. Carstensen B. Semantische Scheinentlehnungen des Deutschen aus dem Englischem / B. Carstensen // Studien zum Einfluß der englischen Sprache auf das Deutsche – Tübingen, 1980. – S. 77-100.

36. Carstensen B. Euro-English. Linguistics across historical and geographic boundaries / B. Carstensen // Trends in Linguistics –1986. – Vol. 2 – pp. 827–835.
37. Carstensen B. Amerikanismen der deutschen Gegenwartssprache. Entlehnungsvorgänge und ihre stilistische Aspekte. / B. Carstensen // 2. verb. Aufl. Heidelberg Winter – Universitätsverlag, 1967. – 345 S.
38. Carstensen, H. Galinsky Amerikanismen der deutschen Gegenwartssprache. Entlehnungsvorgänge und ihre stilistischen Aspekte: / B. Carstensen, H. Galinsky // — Universitätsverlag Winter GmbH Heidelberg - Auflage: 3., verb. Aufl. 1975. – 86 S.
39. Debus, F. Überfremdung der deutschen Sprache? Zur Frage des englischamerikanischen Einflusses / F. Debus// – In: DaF 4, 2001. – S. 195–204.
40. Eisenberg, P. Der Laut und die Lautstruktur des Wortes – Grammatik der deutschen Gegenwartssprache / P. Eisenberg // - Mannheim: Bibliographisches Institut, 1995. – S. 21-55.
41. Eisenberg, P. Das Fremdwort im Deutschen / P. Eisenberg // – Berlin/New York: de Gruyter, 2011. - 456 S.
42. Eichinger, L.M. Raum und Zeit im Verbwortschatz des Deutschen / L.M. Eichinger // - Tübingen: Narr, 1989. - 436 S.
43. Elsen H. Affixoide. Nur was benannt wird, kann auch verstanden werden / H. Elsen // Deutsche Sprache 37.4, 2009. - S.316-333.
44. Erben, J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre / J. Erben // - Berlin: Erich Schmidt, 1975. - 337 S.
45. Fink H. Amerikanismen im Wortschatz der deutschen Tagespresse, dargestellt am Beispiel dreier überregionaler Zeitungen (Süddeutsche Zeitung, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Die Welt) / H. Fink // – München: Hueber (Mainzer amerikanische Beiträge; 11).
46. Fink H. Anglizismen in der Sprache der Neuen Bundesländer: eine Analyse zur Verwendung und Rezeption / H. Fink, L. Fijas, D. Schons // – Frankf./M ; Wien, 1997. – 211 S.

47. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer, I. Barz // –Tübingen: Niemeyer, 2007. – S. 382.
48. Fleischer W. Entlehnung und Wortbildung in der deutschen Sprache der Gegenwart / W. Fleischer // –Dokumentation Germanistischer Forschung.Fremdwortbildung Theorie und Praxis in Geschichte und Gegenwart. Peter Lang, 2005. – №6. – S. 63–77.
49. Glahn R. Der Einfluss des Englischen auf die gesprochene deutsche Gegenwartssprache / R. Glahn // – Frankfurt: Peter Lang, 2000. -215 S.
50. Götzeler, C. Anglizismen in der Pressesprache: Alte und neue Bundesländer im Vergleich / C. Götzeler // – Bremen: Hempen, 2009. - 417 S.
51. Heller, K. Das Fremdwort in der deutschen Sprache der Gegenwart: Untersuchungen im Bereich der Gebrauchssprache / K. Heller // – Leipzig: VEB, 1966. – 185 S.
52. Hoberg R. Was wird aus Deutsch angesichts der Dominanz des Englischen? / R. Hoberg // Der Sprachdienst. – 2012. – Jg. 56, Nr. 1/12. – S. 19–25.
53. Hoberg, Rudolf: „Sprechen wir bald alle Denglisch oder Germeng?“ / Eichhoff-Cyrus, Karin M./Hoberg, Rudolf // –Wiesbaden: Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG (Thema Deutsch; Bd. 1), 2002. – S. 303-316.
54. Lehnert M. Der angloamerikanische Einfluß auf die Sprache der beiden deutschen Staaten / M. Lehnert // — Die amerikanische Bildungselite des 19. Jh. und ihr Image von Dresden / E.Brüning. — Berlin: Akademie-Verlag., 1991. — S. 5-20.
55. Lemnitzer L. Von Aldianer bis Zauselquote. Neue deutsche Wörter. Wo sie herkommen und wofür wir sie brauchen / L. Lemnitzer // – Gunter Narr Verlag Tübingen, 2007. – 110 S.
56. Lohde M. Wortbildung des modernen Deutschen: ein Lehr- und Übungsbuch / M. Lohde // – Tübingen: Narr, 2006. – 350 S.
57. Lubeley R. Sprechen Sie Engleutsch? Eine scharfe Lanze für die deutsche Sprache / R. Lubeley // - Isernhagen: Gartenstadt, 1993. – 374 S.

58. Muhr R. Anglizismen als Problem von Linguistik und Sprachpflege in Österreich und Deutschland zu Beginn des 21. Jahrhunderts / R. Muhr // – Eurospeak. Der Einfluss des Englischen auf europäische Sprachen zur Jahrtausendwende – Wien u.a.: Peter Lang Verlag, 2002. – S. 9-54.
59. Müller P. Foreign word-formation in German / P. Müller // – An International Handbook of the Languages of Europe. – Berlin/Boston: de Gruyter, 2014. - 545 S.
60. Munske, H.H. Ist das Deutsche eine Mischsprache? Zur Stellung der Fremdwörter im deutschen Sprachsystem / H.H. Munske // – Deutscher Wortschatz. Lexikologische Studien - Berlin/New York: de Gruyter, 1988. – S.46-74.
61. Nübling, D. Historische Sprachwissenschaft des Deutschen. Eine Einführung in die Prinzipien des Sprachwechsels / D. Nübling // - Tübingen: Narr, 2013.
62. Paul H. Prinzipien der Sprachgeschichte / H. Paul // – Tübingen : Niemeyer, 6. Unveränderte Auflage, 1960. – 428 s.
63. Polenz P. Sprachnorm, Sprachnormung, Sprachnormenkritik / P. Polenz // – Linguistische Berichte, 1972. – № 17. – S. 47.
64. Polenz P. Geschichte der deutschen Sprache (The History of German language) / P. Polenz // –Berlin, NY, Walter de Gruyter Publ., 2009. - 240 S.
65. Schäfer W. Von Handys und Erbe. Zur Diskussion um Anglizismen im heutigen Deutsch / W. Schäfer // – Deutsch als Fremdsprache, 2002.– S. 75–81.
66. Scherer C. Die Schnittstelle von Morphologie und geschriebener Sprache / C. Scherer // –Zeitschrift für Rezensionen zur germanistischen Sprachwissenschaft, 2014 – Volume 6 – S. 61-66
67. Schippan T. Die Verbalsubstantive in der deutschen Sprache der Gegenwart / T. Schippan // – Deutschunterricht, 1968. - 522 S.
68. Schmidt G. Das Affixoid. Zur Notwendigkeit und Brauchbarkeit eines beliebten Zwischenbegriffes der Wortbildung / G.Schmidt // – Deutsche

- Lehnwortbildung. Beiträge zur Erforschung der Wortbildung mit entlehnten WBEinheiten im Deutschen. - Tübingen: Niemeyer, 1987. – S.53-101.
69. Schrammen G. Argumente zur deutschen Sprache. Urteile, Vorurteile und unsere Er widerungen [Електронний ресурс]: / G. Schrammen — Режим доступу: <http://www.VdS-ev.de/denglisch/in-dex.php>.
70. Stedje A. Deutsche Sprache gestern und heute: Einführung in Sprachgeschichte und Sprachkunde / A. Stedje // – Paderborn : W. Fink, 2007. – 277 S.
71. Stepanowa M. D. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / M. D. Stepanowa, I. Cernyseva // – M. : Academia, 2005. – 252 S.
72. Tautenhahn K. Anglizismen im Sportteil der „Freien Presse“ 1985 und 1995 / K. Tautenhahn // – Chemnitz: TU, philosophische Fakultät, 1998. – 187 S.
73. Viereck K. Englisch es in der österreichischen Pressesprache. Ein « Vergleich mit der Süddeutschen Zeitung / K. Viereck // – Fremdwort-Diskussion. München, 1979. – S. 314-320
74. Viereck W. Studien zum Einfluss der Englischen Sprache auf das Deutsche / K. Viereck // – Tübingen: Narr, 1980 – 323 S.
75. Weinrich, H. Textgrammatik der deutschen Sprache / H. Weinrich // – Leipzig/Wien/Zürich, 1993. - 1111 S.
76. Wellmann, H. Synchrone und diachrone Aspekte der Wortbildung im Deutschen / H. Wellmann // – Heidelberg (Sprache – Literatur und Geschichte), 1993. - 230 S.
77. Yang W. Anglizismen im Deutschen: am Beispiel des Nachrichtenmagazins der Spiegel / W. Yang // – Tübingen: Niemeyer, 1990. – 237 S.
78. Youngick C. Anglizismen in der deutschen Fachsprache der Computertechnik: eine korpuslinguistische Untersuchung zu Wortbildung und Bedeutungskonstruktion fachsprachlicher Komposita / C. Youngick // – Frankf./M; Wien, 2005. – 201 S.

79. Ziegelschmied A. Englisch-amerikanischer Einfluss auf den Wortschatz der deutschen Sprache der Nachkriegszeit / A. Ziegelschmied // – Journal of English and German Philology, 1935. – Vol. 34. – S. 24–33.
80. Anglizismen Wörterbuch. Der Einfluss des Englischen auf den deutschen Wortschatz nach 1945. Band 1: Walter De Gruyter, Berlin Verlag, 1996. – 1752 S.
81. Duden — Deutsches Universalwörterbuch: Verlags des Bibliographischen Instituts GmbH (BI) in Mannheim, 2003. — 1900 S.
82. Duden – Das Aussprachewörterbuch Band 6: Verlags des Bibliographischen Instituts GmbH (BI) in Berlin, 2015 – 933 S.
83. Duden –Deutsche Rechtschreibung: Bibliographisches Institut GmbH, F.A. Brockhaus, 2009 – 1266 S.
84. Quasthoff U. Deutsches Neologismenwörterbuch. Neue Wörter und Wortbedeutungen in der Gegenwartssprache / U. Quasthoff. – Berlin : Walter de Gruyter GmbH & Co, 2007. – 690 s.

Zusammenfassung

Anpassung der Anglizismen an die moderne deutsche Sprache auf den phonetischen, morphologischen und lexikologischen Sprachebenen

Die vorliegende Masterarbeit befasst sich mit den Untersuchungen der Anpassung der Anglizismen an die moderne deutsche Sprache auf den phonetischen, morphologischen und lexikologischen Sprachebenen. Der Entlehnungsprozess der Anglizismen in mehreren europäischen Sprachen wird schon seit vielen Jahrzehnten von Linguisten heftig diskutiert. Solche Faktoren, wie die führende Rolle von USA im Bereich der Politik, Wirtschaft und Wissenschaft beeinflussten die Tendenzen der Entwicklung der Sprachsituation nicht nur in Europa, sondern auch in aller Welt.

Die Linguisten haben besondere Aufmerksamkeit folgenden Aspekten gewidmet: die semantische Anpassung der Anglizismen an die deutsche Sprache, die Entlehnung der Computer-Anglizismen, die Anpassung der Anglizismen an die lexikalisch-semantische Ebene der deutschen Sprache.

Ziel der vorliegenden Untersuchung war es, die Gesetzmäßigkeiten der Anpassung der Anglizismen an die Sprachnormen der deutschen Sprache festzustellen, sowie auch den Begriff „Entlehnung“ zu definieren, Anglizismen nach Sachbereichen zu klassifizieren und die Besonderheiten der Anpassung der Anglizismen auf allen Sprachebenen zu beschreiben.

Durch die Analyse wurden der Anpassungsgrad und die Häufigkeit des Gebrauchs der Anglizismen laut der Kriterien von solchen Kategorien, wie die Angehörigkeit zu einer bestimmten thematischen Gruppe, einer Wortart, den lexikalisch-semantischen Feldern und der Anpassung an die phonetischen Normen der deutschen Sprache festgestellt.

Die vorliegende Analyse wurde an Beispiel der 892 Anglizismen durchgeführt. Die Entlehnungen wurden aus den deutschen Zeitungen und Zeitschriften (*Die Welt; Der Spiegel, Die Zeit, Süddeutsche Zeitung*) entnommen.

Auf der phonetischen Ebene wurde festgestellt, dass viele entlehnte Anglizismen ein- oder zweisilbig sind, d.h. 41% von denen (366 Wörter) sind einsilbig, 38,8% (346 Wörter) sind zweisilbig. Mehr als die Hälfte der einsilbigen Anglizismen werden nach dem englischen Muster artikuliert. Einige Anglizismen haben beide angenommene Varianten der Aussprache.

Die Anpassung der Anglizismen an die morphologische Ebene der deutschen Sprache wird durch die Entwicklung der neuen grammatischen Paradigmen ausgedrückt. Nach der Wortart wurden die vorliegenden Anglizismen geteilt: Substantive (738 Wörter), Verben (84 Wörter), Adjektive (70 Wörter).

Lexikalisch-semantische Anpassung wird durch die Demonstration der Aktualität des Gebrauchs der Anglizismen in vielen thematischen Lebensbereichen der modernen deutschen Sprache ausgedrückt. Es wurde festgestellt, dass einige Anglizismen zu den verschiedenen thematischen Gruppen gleichzeitig gehören.

Die Paradigma der Bedeutung wurde auch untersucht. Es wurde erachtet, dass die semantische Bedeutung von einigen Anglizismen verändert wird. Die Erweiterung und Verengung der Bedeutung sind für Anglizismen auch typisch.

Daraus ziehen wir folgende Schlussfolgerungen: die Anpassung der Anglizismen an verschiedene Sprachebenen entwickelt sich immer fort.